İKTA DERGİSİ

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları

Yıl: 2 • Sayı: 3 • Ocak 2026

0 000310 855123

Bir Harita ve Düşündürdükleri / 1

Başlarken / 3

İki Yanlış Bir Doğru Etmez
AHMET SANDAL / 7

İmam Maturîdî'nin Şefaat Anlayışı
Prof. Dr. AHMET AK / 10

Üstad'ı Anlamak
Titanik Batıyor
ALİ KÜÇÜKDAĞLI / 15

Günlük Zikir / 18

Üstad, Şehir ve Boğaziçi (2)
MUSTAFA ŞAHİN / 19

Annenin Sessiz Gücü ve Toplumun İnşası
ALPER ESKİKILIÇ / 24

On Yedi Beyit / 26

Türk Ekonomisinin Kırılganlıkları, Uluslararası Bağımlılığı ve Küresel Ekonomi Politik Dengelerdeki Zayıf Noktaları
ALİ DOĞAN / 27

Birinci Cihan Harbi Hicaz/Bağdat/Yemen Gazisinin Hatıralarından
İBRAHİM KONOKMAN / 29

Kadınım
AHMET İSPİRDOĞAN / 31

Kamu Görevlileri Açısından 5510 Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'na Göre 4/A, 4/B, 4/C (Mülga) ve 4/D Statülerinin Karşılaştırılması
NEZİH ERDEM / 32

Kervan
ALİ KÜÇÜKDAĞLI / 35

Tanzimat Devrinden Lozan'a Türk Modernleşmesi: Emperyalist İlişkiler Bağlamında Bir Değerlendirme
OĞUZ SEMİH ARIK / 36

Hızlı Kentleşmeye Uyum Sürecinde Açık Hava Sineması (2)
ALİSA ÇİÇEK AKYOL / 38

İnsan İsrafı Emek Hırsızı "MOBBİNG"
ZAHİDE ÇAKIR / 41

Yaşı Küçük, Ruhu Büyük Bir Öğrencimizden Mektup
ELİF ELLEK / 42

Ece Naz
ÇANKAYA
diyetisyen

BESLENME DANIŞMANLIĞI İLE

Sağlıklı Bir Yaşama, Zinde Bir Vücuda Kavuşmanın *tam zamanı!*

Fonksiyonel Tıp Diyetisyeni Ece Naz Çankaya ile
Kişiye Özel Hazırlanan Beslenme Programına
Hemen Katıl, Sağlıklı Bir Yaşamı Erteleme

05536098589
@dytecenazcankaya

Bir Harita ve Düşündürdükleri

Dergimizin ilk sayısında ilk sayfada Derneğimizin Logo'su çerçevesinde, "bir resim ve düşündürdüklerini" belirttik. Dergimizin ikinci sayısında şu niyet beyanımızı açıkladık: "Bundan sonraki her aylık sayımızda da ilk sayfada bir resim olacak ve resmin altında düşündürdüklerini yazacağız, inşallah."

Evet, işte bu minval üzere gidiyoruz ve Dergimizin ikinci sayısında da üç tabloyu tek bir resim halinde yayınlamış ve o resim üzerinden düşündüklerimizi açıklamıştık. O üç tablonun birincisi "bir Hadis-i Şerif", ikincisi "Sultan I. Ahmed'in Tuğrası" ve üçüncüsü Yunus Emre'mizin "Er kişi yarın Hak Divanında belli olur" sözünün yer aldığı bir tablo idi.

Şimdi Dergimizin üçüncü sayısında yer alan resim bir haritadır. Bu harita Misak-ı Milli Sınırlarının yer aldığı bir haritadır. Bu harita üzerinden düşündüklerimi açıklayacağım.

Önce Misak-i Milli nedir? Bunu açıklayalım.

Misak-ı Milli, 28 Ocak 1920'de Osmanlı Meclis-i Mebusan'ında kabul edilen bir anlaşmadır. Misak anlaşma demektir. Esasında bu bir anlaşmadan öte bir karardır ve irade beyanıdır. Bu karar ve beyana göre 1. Dünya Savaşından sonra "aç kurtlar" gibi Osmanlı Topraklarına saldıran İngiltere'si, Fransa'sı, İtalya'sı, Yunanistan'ı, Sırbistan'ı, Rusya'sı bilumum sömürgeci Devletler ile onların yardakçılarına karşı bir haykırış halinde, "biz bu toprakların sahipleriyiz, buraları bizimdir, Osmanlı'nın eski ve tüm sınırlarına sahip olmamız, artık mümkün olmasa da, "Misak-i Milli dediğimiz, Selanik ve Batı Trakya, On İki Adalar, Halep, Musul ve Kerkük ile Batum'un da dahil olduğu, bir bütün olarak Anadolu'dan asla ve asla vazgeçmeyeceğimizi bildirdiğimiz" bir irade beyanıdır Misak-ı Milli.

Peki, 1920'de bu beyanı biz yayınladık ve açıkladık da Kurtuluş Savaşı'ndan sonra İngiltere'si, Fransa'sı, İtalya'sı, Yunanistan'ı, Sırbistan'ı, Rusya'sı, bilumum sömürgeci Devletler ile karşılıklı imzaladığımız 1923 yılındaki Lozan Antlaşması ile niye Selanik ve Batı Trakya, On İki Adalar, Halep, Musul ve Kerkük ile Batum'u sınırlarımız dışında bıraktık?

Bu sorunun cevabı muamma (sır) değildir. Yalnızca şunu söyleyeyim. 1920 ile 1923 yılları arasında o son 3 yılda, "öyle sular aktı, öyle oyunlar döndü, öyle planlar tezgahlandı ki" ben söylemeyeyim, siz anlayın. Yalnızca şunu söyleyeyim: "Savaş meydanlarında kazandık, masada kaybettik."

Ben bu resme yani Misak-ı Milli Sınırlarının yer aldığı haritaya baktığımda hüzünlenirim. Ve bu hüzünle bundan yıllar önce şöyle şiir seslendirdiğim de olmuştur:

"Hedefimiz bir sır değil, besbelli.
Osmanlı mirası, Misak-ı Milli.
İnşallah bir gün eder tecelli.
Böylece ruhum bulur teselli."

Evet, ruhumuz hüzünlü ve tesellisi ancak tekrar Misak-ı Milli Sınırlarına kavuşmaktadır.

Bir de Abdurrahim Karakoç Üstadımızın şiiri var bu minvalde.

O şiire de yer verelim.

"Ellerin yurdunda çiçek açarken.
Bizim ile kar geliyor Kardaşım!
Bu hududu kimler çizmiş gönlüme?
Dar geliyor, dar geliyor Kardaşım!"

Evet, her Milli duygulara sahip şair bunları yazar. Ben de yazdım, Üstadımız Abdurrahim Karakoç da yazdı.

Sınırlarımız maalesef, yanlış ve hatalı belirlenmiş ve Lozan Antlaşması, Misak-ı Milli'yi esas almadığı için baştan sona yanlıştır.

Ancak, "iki yanlış da bir doğru etmez." (Misak-ı Milli için çalışıyoruz diyerek başka da hatalar yapmalıyım. Yanlış işler ve olmayacak hevesler de peşinde koşmayalım.)

İşte nu önemli hususu da Dergimizin bu sayısında, ileriki sayfalarda yer alan yazımda (İki Yanlış Bir Doğru Etmez başlıklı yazımda) açıklayacağım.

İNSAN KİTAP VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI (İKTA) DERGİSİ

"İnsan, İlim, İrfan, Kitap, Kültür, Eğitim ve Toplum"

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği adına
İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ahmet SANDAL

Başyazar
Ali KÜÇÜKDAĞLI

Yıl: 2
Sayı: 3

Abone Bilgileri
Dergimize abone olmak isteyenlerin, 1 yıllık abonelik ücretini aşağıda belirtilen IBAN numarasına peşin olarak yatırmaları gerekmektedir.

Abone Bedeli
Aylık: 100 TL
Yıllık: 1.200 TL

Banka Hesap Bilgileri
Banka: Türkiye Emlak Katılım Bankası
Şube: Kızılay Şubesi
IBAN: TR93 0021 1000 0008 1440 1000 01
Açıklama: Ad Soyad – Dergi Aboneliği

İdare Yeri
Beştepe Mah. Zübeyde Hanım Cad. No:56/5 Azaflı İş Merkezi
Yenimahalle /Ankara

Tasarım ve Baskı
ARCS Matbaa Sertifika No: 49427
Zübeyde Hanım Mah. Sebze Bahçeleri Cad. No: 74/101
İskitler /ANKARA
Basım Tarihi: Ocak 2026

ISSN: 3108-5512

E- Posta: insankitaptoplum@gmail.com

"Bu dergideki yazıların idari ve yasal sorumlulukları yazarlarına aittir."

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Başlarken

Ahmet SANDAL

Dergimizin üçüncü sayının çıkmasını nasip eden Yüce Halikımıza (cc) hamd ediyor, insanlığın övünç kaynağı iki cihan sultanı Hazreti Muhammed'e (asm) salat ve selam arz ediyorum.

Dergimizin bu sayısında da "İnsan Kitap ve Toplum" bağlamında yazılar, sözler ve şiirler bulacaksınız.

Bu yazımızda özellikle "İki Yanlış Bir Doğru Etmez" fikrini ve bu önemli kuralı ben hatırlatacağım ve bu noktaya dikkat çekeceğim.

Dergimizin diğer yazarları da kendileri açılarından önemli gördükleri hususları yazarak, onlar da fikir beyan edecekler ve dikkat çekecekler.

Gerçekten de yazmak hatırlatmaktır, yazmak dikkat çekmektir.

Kimler ne yazacak, ne'ye dikkat çekecek benim hepsini burada tek tek belirtmeme gerek yok. Siz bu Dergi elinizdeyken elbette okuyup fark edeceksiniz.

Öğüt alanlara, gerçeği fark edenlere, hatadan dönenlere ve doğru yolu bulanlara selam olsun.

En büyük öğüt Kur'an-ı Kerim ve Hadis-i Şerifler ile İslam Alimlerinin sözleridir.

Bu bağlamda, Ayet, Hadis-i Şerif ve alim sözlerine yer vererek Dergimizin diğer sayfalarına doğru yol alıyorum. Her dergi ve kitap okumaya başlamak bir yolculuğa başlamak gibidir.

"Ey Mü'minler! Hepiniz Allah'a tövbe edin, umulur ki kurtuluşa erersiniz! (Nur Suresi, 31)

"Şayet siz hata yapsanız, hatta hatalarınız semaya ulaşsa, sonra tevbe etmiş olsanız, Allah elbette tevbenizi kabul eder." Her insan hata işler; ama hata işleyenlerin en hayırlısı, çok tövbe edenlerdir." (Hadis-i Şerif)

"Gel, gel, ne olursan ol yine gel. Gel, gel, ne olursan ol yine gel. Yüz kere tövbeni bozmuş olsan da yine gel. Bizim kapımız umut kapısıdır."

(Hazreti Mevlana)

Vesselam.

Ve aleykümselam.

Bu umutla, Dergimizdeki yazı, şiir ve sözlerin tefekkür yolculuğuna bir kez daha çıkalım.

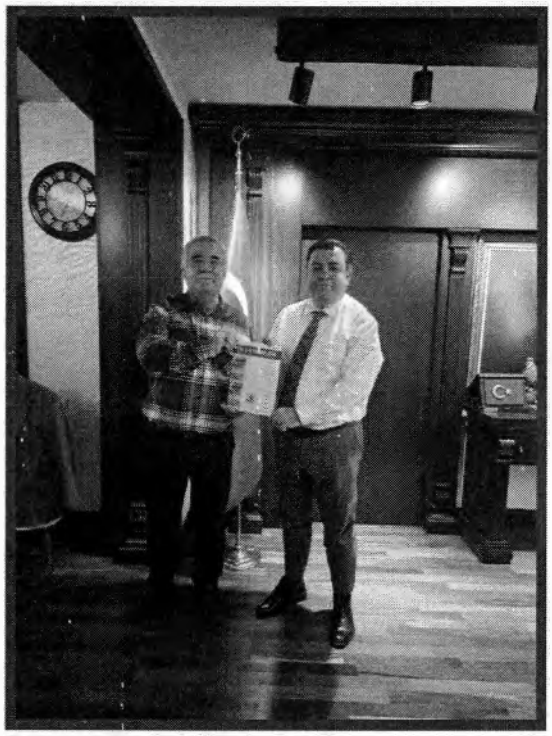

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği olarak 2025 yılının son ziyaretini TİGEM Genel Müdürü değerli hemşehrim Hasan GEZGİNÇ beyefendi'yi ziyaret ettik. Kendilerine derneğimiz hakkında bilgi sunduk ve dergimizi takdim ettik.

Ankara'daki bazı öğrenci yurtlarından kalan öğrencilere yönelik, dernek olarak "Meslek Etiği ve Kariyer Gelişmi" üzerine sunumu gerçekleştirdik.

Ankara Yenimahalle Kaymakamı hemşehrim Tahsin KURTBEYOĞLU beyefendiyi ziyaret ederek hasbihal eyledik. Kendilerine kitaplarımı hediye ettim.

Ankara Çankırılılar Derneği başkanı Satılmış KOVANCI kardeşimi çalıştığı kurumda ziyaret ederek hasbihal eyledik. Kendilerine derneğimizin çıkarttığı dergiyi hediye ettik.

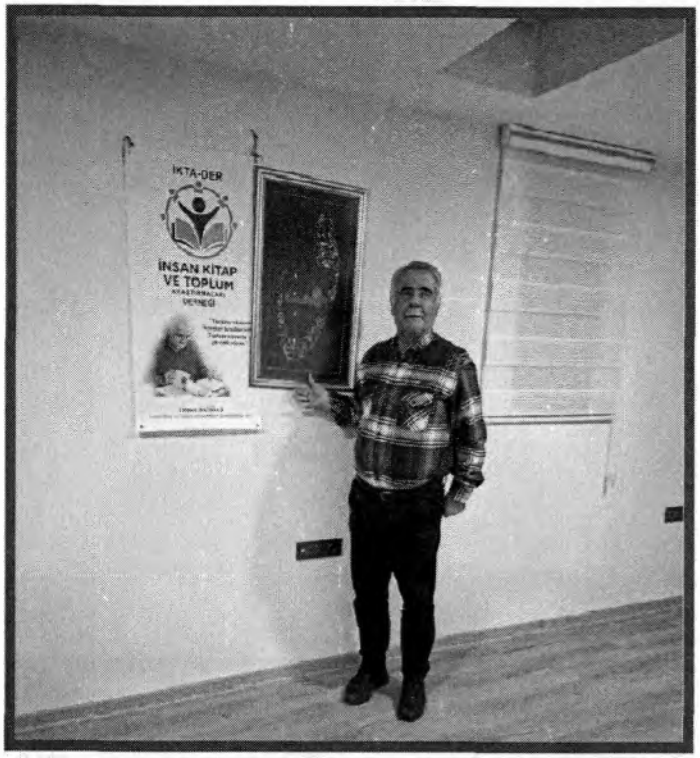

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneğimizde toplantı öncesi bir hatıra.
Vav harfi mühim.
İnsanı temsil eder.

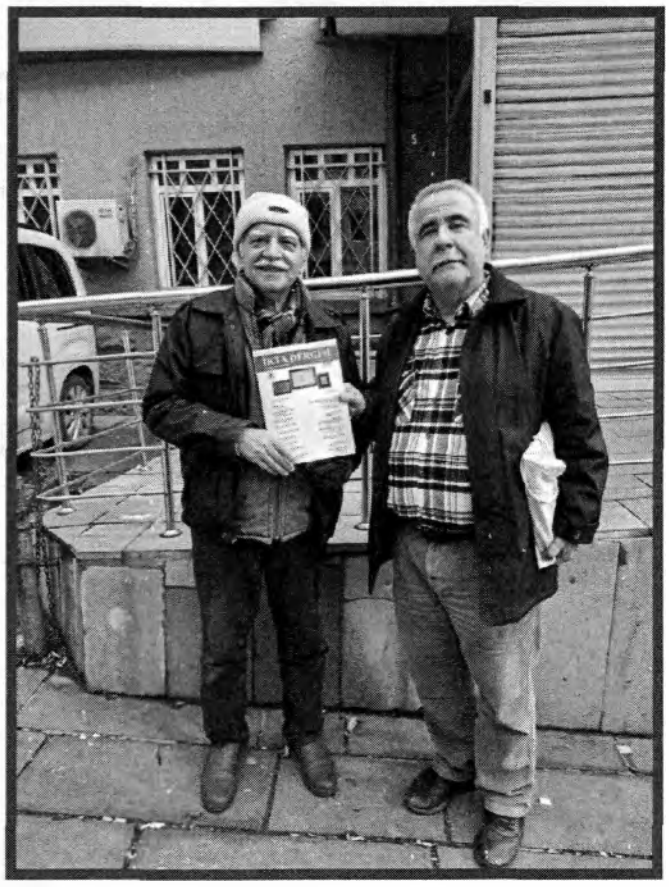

Kahramanmaraş'ın düşman işgalinden kurtuluşunda direniş kıvılcımı diyeceğimiz ilk kurşunu işgalci askerlere sıkan ve destansı bir mücadeleyi başlatan merhum Sütçü İmam'ın torunu Yaşar TÜRKKORUR ağabeyimize İKTA Dergisini hediye ettim.

Dergide, dedesi Sütçü İmam'ın anlatıldığı bir yazı da olması güzel tevafuk.

Ahmet SANDAL

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği Başkanı, Şair ve Yazar

İki Yanlış Bir Doğru Etmez

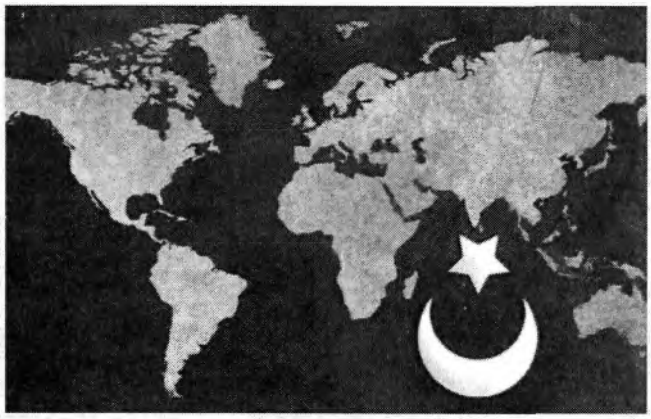

Yanlışta ısrar edilmez. Hatalarda inat edilmez. Yanlış ve hatanın neresinden dönülse yarardır.

Bu insani ve imani bir ilhamdır ve içimizde bunu bizzat hissederiz.

Bu yazıda hem ferdi ve hem de toplum, belki de Ülke çapında yanlışlıkla yapılırsa, bunun felaket ve zarar olacağını, "iki yanlış bir doğru etmez" kuralı çerçevesinde anlatacağım.

Önce ferdi plandaki, yani bir insanın özel hayatındaki yaptığı ya da yapacağı yanlışların, onun hüsranına ve zararına neden olduğu ve olacağını belirteceğim. Ardından maazallah Ülke çapında yöneticiler ve Devlet adamları olarak yanlış ve hata yaptığımızda bu bir Milletin mahvına yol açacağına ve zaten tarihte de yol açtığını belirterek ikazlarda bulunacağım.

Bir kişi maazallah, bir kumar alışkanlığına müptela olsa. "Bir kere kaybeden bin kere kaybeder" Kumarda asla ve asla kazanç yoktur. Bir kişi, bir kere kumar oynadı kaybetti, bir daha oynadı kaybetti. İçindeki şu düşünce ve vesvese tamamen şeytanidir: "Bir daha oyna kazanacaksın!" Bu şekildeki bir düşünce ve vesvese asla ve asla doğru değildir. Kişi maalesef, kumar oynadı, kazanmak maksadıyla bir kez daha kumar oynarsa, o iki yanlış bir doğru etmez ve kazanç yerine hüsran olur, zarar olur. Çünkü kumar yanlıştır, kumarın birincisi de yanlıştır, ikincisi de yanlıştır ve asla o "iki yanlış bir doğru etmez."

Yanlışların hiçbirisi "bir doğrunun yerini tutmaz." Binlerce yanlış, bir doğruya denk gelmez ve asla ve asla bir doğruyla eşit değildir. Yanlışların hepsini bir araya getir, bir doğruya değer bir ağırlıkta değildir.

Bunu şu örnekle de açıklayabiliriz.

Adam bahçesine diken ekiyor, diken biçiyor. Bu tarlanın dönümü yüz dönüm olsun. Yüz dönüm diken eken bir kişiye çiftçi arkadaşları, "yapma etme, böyle yanlış etme, bak senin yan tarla komşun bir dönüm tarlasına buğday ekiyor. Sen de buğday ek" dese. Yüz dönümdeki dikenler işe yaramaz da, bir dönümdeki buğdaylar işe yarar. Yüz dönümlük yanlışlık (diken), bir dönümlük doğrunun (buğday) yerini tutmaz.

Başka bir örnek verelim.

Adama öğüt veriliyor. "Bak bu işlek caddedeki dükkanında hiçbir ihtiyaç malzemesi yok. Bomboş ve sen burada hiçbir satış yapamazsın. Çünkü dükkanın boş." O adamın dükkanı işlek caddede ve orada her gün 1000 kişi geçiyor. Ancak kimse dükkandan hiçbir şey alamaz. Çünkü dükkan boş. Bir de arka ve ara sokak diyeceğimiz bir yerde birisinin dükkanı var. Oradan da günde 100 kişi geçiyor. Adam o arka ve ara sokaktaki dükkanına öyle ihtiyaç malzemeleri ve gıda ürünleri yerleştirmiş ki, ekmek, süt, peynir, elma, üzüm, karpuz ve bilumum ihtiyaç malzemeleri var. O dükkandan 100 kişiden 10 kişi alışveriş yapsa bile, öbür adamının dükkanın bulunduğu sokaktan geçen 1000 kişisinden hiçbirisi alış veriş yapamazsa, şimdi hangi adamın yaptığı doğrudur? Elbette birinci adamın yani 10 kişi bile olsa, insanlara ürün satabilen adamın yaptığı doğrudur. Bu durum yani işlek caddedeki dükkan 10 yıl boş kalsa, o yanlışlar, asla bir doğru etmez. Doğru iş yapan adamın her gün 10 kişiye ürün satması ve günlük kazancı, 10 yıl boş kalan ve hiçbir satış elde edemeyen adamın hareketinden daha değerli ve manalıdır.

Burada beyan etmek istediğimiz husus şudur: "Yanlış ister bir olsun, isterse bin olsun asla bir doğrunun yerini tutmaz."

Gelelim ferdi plandaki yanlışlardan Ülke planında ve Devlet nezdinde yapılan yanlışların zararlarına.

Örneğimizi kendi Ülkemizden ve Osmanlı tarihinden vererek devam edelim.

Osmanlı özellikle 1800'lü yıllardan sonra hepimizin bildiği gibi, Avrupa'daki bazı gelişmeleri "iyi okuyamadı ve çağın gereklerini yerine getiremedi." Kendine göre bazı kararlar aldı ve o yıllarda aldığı kararların hepsi de yanlıştı ve hiçbirisi de işe yaramadı.

Burada derin ve geniş bir tarihi analiz yapmayacağım.

Yalnızca şunları beyan edeceğim.

Osmanlı Devleti, Avrupa'daki sanayi inkılabı dediğimiz gelişmeleri, buharlı makinelerinin icadını, özel teşebbüsün gelişmesini, tasarruf ve sermaye birikimi ile yeni yeni fabrikaların kurulmasını, demir ve kömürün hammadde olarak üretimde yoğun kullanılmasını, askeri alandaki teknolojiyi ve benzeri gelişmeleri tabir yerindeyse ıskaladı ve anlamadı. Bu bir yanlış idi. İkinci yanlış, Batı'nın yani Avrupa'nın teknolojik gelişmelerini takip ederek Ülkeye getirmek yerine, Tanzimat Fermanı ile 1839 yılında Batı'nın kılık ve kıyafetini ve sosyal davranış kalıplarını almaya kalkıştılar. Bu da yanlış idi. "İki yanlış bir doğru etmedi" ve Osmanlı 1839 yılından sonra hızlıca yıkılışa sürüklendi ve aradan çok da fazla zaman geçmeden, Osmanlı Devleti yıkıldı, gitti. Halbuki Osmanlı Devlet idarecileri, toplumun özünü koruyup da yalnızca Batı'nın teknolojisini almayı tercih etselerdi, daha isabetli olurdu. Toplumun özünü koruyup da gelişme örneği Japonya'dır. Adamlar kültürlerini korumak suretiyle Batı'nın teknolojisini aldılar ve kazandılar. Osmanlı'nın son dönemindeki Padişahları özellikle II. Mahmud ve benzerleri, "Batı'nın kılık kıyafetini ve sosyal davranış kalıplarını taklitle bir yere varacakları sandılar ve toplumun özünü kaybettirecek işler yaparak, topyekûn Devleti yıkıma götürdüler." Burada da "iki yanlış bir doğru etmedi."

Artık tarihi tarihte bırakalım ve tarihteki yanlışlardan ibret alsak da fazla takılmayalım ve günümüze bakalım.

Dergimizin üçüncü sayısının ön kapağında bir harita var. Bu harita Misak-ı Millî Haritasıdır.

Bu harita her Türk Milliyetçisinin ve Ülkesini seven her vatandaşımızın özünde ve gönlünde yer alan bir haritadır. Ülkemizin sınırları bu haritada Edirne'de başlamıyor, Selanik'te başlıyor. Hakkari'de bitmiyor, Musul ve Kerkük'te bitiyor. Karadeniz'de en son İlçemiz Hopa değil, Batum olmalı idi ve o da bir İl olmalıydı. Adalar denizi (Ege Denizi değil, Adalar Denizi) dediğimiz yani 12 adaların da olduğu yerdeki adaları da kaybettik ve bizde adalar denildiğinde Bozcada ve Gökçeada anlaşılıyor. Ancak adeta "burnumuzun dibinde" denilecek en yakın mesafedeki, Rodos, Midilli, Sakız, Sisam ve benzeri 12 adayı Yunan'a adeta hediye ettik. Ne zaman hediye ettik? Lozan Antlaşmasında 1923 yılında hediye ettik. Savaşı kazandıysak ve Yunan'ı denize döktüysek niye 12 adaları Yunan'a verdik? Bu bir tezattır. Savaş'ta yani Anadolu'da yenmek, masada yani Lozan'da yenilmek yanlıştır. Adalar'dan söz açılmışken en dramatk olanını da belirteyim. Bizim Anlatla İlimizde Kaş ilçemiz var. Bu İlçenin karşısında Meis (Göz) adası var. Kaş ve göz kadar birbirine yakın bu iki yer arasındaki mesafe 2 km'dir. Meis Adası bizim değil, Yunanistan'ındır. Ve Meis Adası bize 2 km mesafe bir uzaklıkta iken Yunan Ana Karasına 600 km uzaklıktadır. Bunu insan aklı almıyor. Lozan'da, bırakın 12 Ada'yı almayı akıl edemediniz de, 2 km uzaklıktaki Meis'i (Gözü) de mi gözleriniz görmedi. (Bu seslenişim Lozan'daki bizi (güya) temsil eden Türk Heyetine'dir.)

İnsan (yani Türk Milliyetçileri, yani bizler) bu tezat ve bu yanlışlıktan dolayı hüzün duysa da, (bizler duysak da) şimdi günümüz şartlarında düşünmek gerekir. Bu yanlıştan sonra günümüzde, "haydi Misak-ı Milli Sınırları diyerek bir hülyaya, bir hayale kapılmak da yanlıştır." İki yanlış, (artık biliyorsunuz) bir doğru etmiyor. Vakit ve imkan, Misak-ı Milli'yi gerçekleştirmeye uygun değil. ABD'si, İngiltere'si, Fransa'sı, Almanya'sı, Rusya'sı bilumum emperyalist (sömürgeci) Devletler zaten fırsat kolluyorlar ve bizim yanlış yapmamızı bekliyorlar. Onlara fırsat vermemeliyiz.

"Yine tekrar ediyorum, iki yanlış bir doğru etmez. Lozan Antlaşması yanış idi. Günümüzde Misak-ı Milli için harekete geçmek şu an için yanlıştır."

Peki, ne yapacağız?

Misak-ı Milli bir hedef ve bir Ülkü olarak ruhumuzda yer alacak. Aynı Kızıl Elma gibi ruhumuzda bir ülkü ve bir ideal olacak duracak. O ateşi yani Misak-ı Milli ile Kızıl Elma İdealini ruhumuzda üstü küllenmiş ve ancak közü sönmemiş bir ateş olarak duracak ve yeri-vakti geldiğinde "o külleri savurup ateşi tekrar yakacağız", inşallah.

O vakit ve o imkan ne zaman gelir?

Allah bilir?

İstiklal Marşı Şairimiz Mehmet Akif Ersoy Üstadımız gibi seslenerek sözlerimizi ikmal edelim.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar.
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imânı boğar,
'Medeniyyet!' dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın,
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri 'toprak' diyerek geçme, tanı!
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı.
Verme, dünyâları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şühedâ fışkıracak toprağı sıksan, şühedâ!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Hudâ,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyâda cüdâ.

İstiklal Marşımızın 10 kıtasından dördünü buraya yazdım.

Bu dört kıtadan iki beyiti tekrar yazarak umudumu haykırıyorum:

"Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın,
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın."

Not: Bu yazı boyunca akıl, sabır, tedbir ve umut bir arada beyan edilmiştir. Bu beyanlar sırasında bir de Kızılelma tabiri yer aldı. Onu da inşallah Dergimizin bir sayısında uzun uzun anlatırız. Ancak burada yalnızca şu dört mısralık şiirimde belirttiğimi hatırlatmak fayda vardır.

"Batı'ya doğru seferin adıdır Kızılelma.
Hep sefer, hep zafer, asla asla yerinde durma.
Türk istikbalini Batı'ya doğru çizmiştir.
Bu uğurda tüm engelleri geçip ezmiştir."

Evet, doğru olan "Türk ve Müslüman Milletimizin Batı'ya doğru yürüyüşüdür." Bu doğrunun içinde Misak-ı Milli de var, Kızılelma da var.

Ve bu doğru, macera arayışlarıyla gölgelenmemelidir ve bu doğru aceleyle heder edilmemelidir. Macera ve acelecilik, ikisi de yanlıştır ve iki yanlıştan bir doğru çıkmaz.

"İki yanlış bir doğru etmez."

Vesselam.

Son söz: "Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak" diye bir deyim var. Bu deyim ve bu ikaz da her daim aklınızda bulunsun.

Prof. Dr. Ahmet AK

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.

İmam Maturîdî'nin Şefaat Anlayışı

Büyük Türk bilgini İmam Maturidi, akıl-nakil dengesini sağlam bir şekilde kurarak Kitap ve Sünnet'i en iyi anlayan ve yorumlayan İslam âlimlerinden birisidir. 25 yıllık araştırmam sonucunda İmam Maturidi'nin diğer konularda olduğu gibi şefaat konusunu da İslam'ın özüne uygun bir şekilde yorumladığını gördüm. İmam Maturidi, görüşlerini ortaya koyarken kavramların yanı sıra aklî ve naklî delilere büyük önem vermiştir. Şefaat konusunu da bu çerçevede ele almaktadır. Ona göre şefaat, inananların bağışlanması için Allah'a dua etmek ve bir Müslümanın sıkıntısını gidermektir. (Mâturîdî, Te'vîlâtü'l-Kur'ân, III/359, 360.) nitekim ona göre Nisâ Suresi 64. âyetinde "Ey Paygamber! Sana gelen müminlerin bağışlanması için istiğfar et" şeklinde geçen ifade, "Müminlere şefaatçi ol" demektir. (Mâturîdî, Te'vîlâtü'l-Kur'ân, III/311.) Özetle şefaat, peygamberlerin ve diğer hayırlı kimselerin dua etmelerinden dolayı müminlerin bazı günahlarının Cenabı Allah tarafından bağışlanması anlamına gelir. (Mâturîdî, Te'vîlâtü'l-Kur'ân, III/360.) Burada çok önemli olan şefaat kavramına dikkatinizi çekmek istiyorum. Biliyorsunuz her dönemde kavram kargaşası olmuştur. Fakat günümüzde bu kargaşa daha çoktur. Nitekim günümüzde şefaate, affetmek ve torpil yapmak gibi anlamlar yüklendiğini görüyoruz. Fakat bunların ikisi de yanlıştır. Nitekim ileride geleceği üzere Peygamber Efendimiz (asm)'in kızı Fatıma (r.a.)'a için söylediği hadis-i şerifte, şefaatin affetmek ya da torpil yapmak anlamına gelmediği açıkça anlaşılmaktadır.

Zira İmam Mâturîdî'ye göre günahları bağışlamak ancak Cenabı Allah'a mahsustur. Hz. Allah'tan başka hiç kimse başkasının günahlarını bağışlayamaz. Bununla birlikte Cenabı Allah, peygamberlere ve salih kimselere müminlerin günahlarının bağışlanması için istiğfarda bulunmalarına izin vermiştir. Hatta bazı ayetlerde, Hz. Allah peygamberlerine ümmetlerinin günahlarının bağışlanması için istiğfar etmelerini emir buyurmuştur. Bu da peygamberlerin ve diğer iyi kimselerin günahkâr müminlere şefaat etmesi anlamına gelmektedir. (Mâturîdî, Te'vîlâtü'l-Kur'ân, VI/422.)

İmam Maturdi'ye göre İslâm'ın en temel iki kaynağı olan Kur'an-ı Kerîm ve Hadis kitaplarında şefaatle ilgili birçok âyet-i kerime ve hadis-i şerif bulunmaktadır. Allah'ın izni ile şefaatin olacağına ve müminlere fayda vereceğine dair ayetlerin sayısı 30 civarındadır. Allah'ın izin vermediği takdirde şefaatin olmayacağına dair de 5-6 ayet vardır.

Şefaatin Allah'ın izniyle olacağına dair ayetlerden bir kısmı şöyledir:

"O gün Rahman'ın izin verdiği ve sözünden razı olduğu kimseden başkasının şefaati fayda vermez." (Taha Suresi 109).

"O'nun huzurunda, izin verdiği kimselerden başkasının şefaati fayda vermez." (Sebe 34/23). "O'nun izni olmadan huzurunda şefaat etmek kimin haddine?" (Bakara Suresi 255).

Şefaatin olmayacağına veya fayda vermeyeceğine dair ayetler de vardır. Ancak bu tür ayetler ya kâfirler hakkında ya da müşrik ve putperesler hakkında olup Cenabı Allah bu kimselere şefaat izni vermeyecektir. Allah'ın izin vermediği takdirde şefaatin olmayacağına dair ayetlerden bir kısmı şunlardır: "Öyle bir günden sakının ki, o gün hiç kimse bir başkası adına bir şey ödeyemez. Hiçbir kimseden herhangi bir şefaat kabul olunmaz, fidye alınmaz. Onlara yardım da edilmez." (Bakara Suresi 48). Bu ayetten önce gelen Bakara suresi 47. Ayette Cenabı Allah İsrailoğullarından bahsediyor. "Artık şefaatçilerin şefaati onlara fayda vermez." (Müddessir Suresi 48). Bu ayette geçen onlar kelimesi, 46. Ayette geçen "Ceza gününe/ahirete inanmazdık" diyenleri ifade ediyor. İnananları ifade etmiyor. Dolaysıyla bu ayet inananlara şefaatin olacağına değildir.

Şefaat ile ilgili hadis-i şeriflere gelince, bu konuda onlarca rivayet vardır. Bu rivayetlerin tamamı da ahirette şefaatin gerçekleşeceğini haber vermektedir. Bunların en meşhuru "Şefaatim, ümmetimden büyük günahı olanlaradır" şeklindeki rivayettir. Hadis profesörlerinden Nuri Tuğlu Maturidilik ve Hadis adlı kitabının 554. sayfasında şefaat ile ilgili bu rivayetin sahih ve mütevâtir olduğunu belirtmektedir. Yukarıda zikredilen ayet ve hadislerden dolayı İslâm âlimleri arasında şefaatin olacağı hakkında ittifak vardır. Ancak şefaatin manası, faydası, kimlerin şefaat edebileceği ve kimlere şefaat edileceği konusunda farklı görüşler bulunmaktadır. İmam Azam Ebû Hanife ve İmam Maturidi gibi İslâm âlimlerinin çoğu, şefaatin büyük günahı olan müminler olacağını Kitap, Sünnet ve icmâ ile sabit olduğunu kabul ediyorlar.

İmam Mâturîdî, şefaatin gerçekleşeceğine dair ayet ve hadislerin yanı sıra birçok aklî delil de getirmektedir. Onun bu konuda ortaya koyduğu aklî deliller çoktur. Fakat yer darlığından biz burada sadece ikisinden bahsedeceğiz. Bunlardan birisi şudur: Cenâb-ı Allah, Hz. Nûh ve Hz. İbrahim ile Hz. Muhammed (a.s.)'a hem kendileri için hem de ümmetleri için istiğfarda bulunmalarını emretmiştir.

Hz. Allah'ın kabul etmeyeceği bir duayı peygamberlerine emretmesi aklen mümkün değildir. Bir diğeri ise şudur: Eğer büyük günah işleyen mümin hakkında istiğfarda bulunmak helal olmamış olsaydı, Hz. Allah'ın geçmişlerimiz için mağfirette bulunun emrinin hikmeti de olmazdı. Nitekim Allahu Teâlâ, kendi günahlarımız için olduğu gibi ölen geçmişlerimiz için de istiğfarda bulunmayı "Ey Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş olan kardeşlerimizi bağışla" (Haşr 59/10.) âyeti ile emretmektedir. (Mâturîdî, Te'vîlâtü'l-Kur'ân, XV/78.)

İmam Maturidi'ye göre "De ki: "Şefaat (iznini verme yetkisi) yalnız Allah'a aittir. Göklerin ve yerin mülkü O'nundur. Sonunda O'na götürüleceksiniz!" (Zümer 39/44.) âyetinde geçen "Şefaat, yalnız Allah'a aittir" ifadesi, şefaate izin vermeye ve şefaati kabul etmeye tam ve yegâne yetkili olan sadece Hz. Allah'tır demektir. Diğer bir ifadeyle ancak Allah'ın izin verdiği ve razı olduğu kimseler şefaatçi olur demektir. Allah'ın izni ve rızası olmadıkça hiç kimse şefaat edemez ve ona şefaat de olunmaz demektir. (Mâturîdî, Te'vîlâtü'l-Kur'ân, XII/345, 346.) Ona göre bu ayet, kendisinden önce gelen Zümer Suresi'nin 43. âyetiyle birlikte yorumlandığında daha iyi ve doğru anlaşılır.

İmam Mâturîdî, şefaatin gerçekleşeceğine dair için birçok naklî delil de getirmektedir. Bunları kısaca şöyle özetlemek mümkündür:

Şefaatin Allah'ın İznine Bağlı Olmasıyla ilgili Ayetler

İmam Mâturîdî, bu konuda da birçok ayeti delil getirmektedir. Onlardan bazıları şunlardır:

"O'nun izni olmadan huzurunda şefaat etmek kimin haddine?" (Bakara Suresi 255). "O gün Rahman'ın izin verdiği ve sözünden razı olduğu kimseden başkasının şefaati fayda vermez." (Tâhâ 20/109.) "O'nun huzurunda, izin verdiği kimselerden başkasının şefaati fayda vermez." (Sebe 34/23.) İmam Mâturîdî'ye göre bu tür âyetler, şefaatin tamamen Allah'ın izni ve rızasına bağlı olarak gerçekleşeceğini açıkça göstermektedir. (Mâturîdî, Te'vîlâtü'l-Kur'ân, XII/345.)

Hz. Muhammed (asm)'in Şefaatiyle İlgili Ayetler

İmam Mâturîdî'ye göre "Hem kendinin, hem de inanmış erkek ve kadınların günahlarının bağışlanması için Allah'tan mağfiret dile" (Muhammed 47/19.) ve "Artık onları bağışla ve onların günahlarının bağışlanmasını iste" (Âl-i İmrân 3/159.) ayetleri Hz. Peygamber'e hem kendisi hem de bütün müminler için mağfiret dilemesini emretmiştir. (Mâturîdî, Te'vîlâtü'l-Kur'ân, XIII/401.) Yine ona göre "Şüphesiz, Rabbin sana verecek ve sen de hoşnut olacaksın." (Duhâ 93/) Âyeti de şefaatin hak oluşunun başka bir delilidir. Bu âyette geçen Hz. Allah'ın Rasülüne vereceği ve onun da razı olacağı şeylerden birisi de şefaattir. (Mâturîdî, Te'vîlâtü'l-Kur'ân, XVII/244, 245.) İmam Mâturîdî, "(Ey Muhammed!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik" (Enbiyâ 21/107.) ayetini de Rasûlullah (asm)'in âlemlere rahmet olarak gönderilmesini, âlemlere şefaatçi olarak gönderilmesi olarak yorumlamaktadır.

İmam Mâturîdî, meleklerin şefaat edeceğini şu ayetlere dayandırmaktadır

"Arş'ı taşıyanlar ve onun çevresinde bulunanlar (melekler), Rablerini hamd ederek tesbih ederler. O'na inanırlar ve inananlar için (şöyle diyerek) bağışlama dilerler: "Ey Rabbimiz! Senin rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. O halde tövbe edenleri ve senin yoluna uyanları bağışla ve onları cehennem azabından koru." (Mümin Sûresi 7) "(Melekler), Allah'ın razı olduklarından başkasına şefaat etmezler." (Enbiya Sûresi 28) İmam Mâturîdî'ye göre salih kişiler ve salih ameller de şefaatçi olacaktır.

İmam Maturidi'ye göre şefaatin fayda vermeyeceği ve kabul olmayacağı ile ilgili âyetler, putlar, müşrikler, münafık ve kâfirler içindir. "O müşrikler, Allah'tan başkasına ibadet ederler. Hâlbuki onların ne zararı ne de faydası dokunabilir. Böyle olmasına rağmen müşrikler, putlar, bizim Allah katında şefaatçilerimizdir derler." (Yûnus 10/18.) ve "Biz ancak, o putlara bizi Allah'a yaklaştırmaları için ibadet ediyoruz derler" (Yunus 10/3.) âyetleri, Allah'ın putların şefaat etmesine izin vermeyeceğine açıkça delalet etmektedir. (Mâturîdî, Te'vîlâtü'l-Kur'ân, XII/344-345; VII/31.)

Aynı zamanda bu söz, putlardan şefaat umanlar hakkında zikredilmiş ve adeta müşriklere "Onların şefaatini nasıl umarsınız? Zira onların zerre kadar bir şeye gücü yetmez. Size nasıl şefaatçi olsunlar! demektir." (Mâturîdî, Te'vîlâtü'l-Kur'ân, XI/423-424.)

"Öyle bir günden sakının ki, o gün hiç kimse bir başkası adına bir şey ödeyemez. Hiçbir kimseden herhangi bir şefaat kabul olunmaz, fidye alınmaz. Onlara yardım da edilmez." (Bakara 2/48.) Ve "Artık şefaatçilerin şefaati onlara fayda vermez." (Müddessir 74/48.) şeklinde geçen ayetler, mutlak olarak şefaatin olmayacağına değil; sadece kâfirlere şefaat olmayacağını göstermektedir. (Mâturîdî, Te'vîlâtü'l-Kur'ân, I/122, 123.) Zira ona göre bu tür ayetlerin, bağlamlarına bakıldığında onların tamamının ya kâfirler ya müşrik ve münafıklar ya da putlarla ilgili olduğu kolayca anlaşılır. Mesela yukarıdaki Bakara suresi 48. âyetinin kâfirlerle ilgili olduğu bir önceki âyet ile birlikte okunduğunda daha iyi anlaşılmaktadır. Nitekim Bakara Suresi 47. Ayet şöyledir: "Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimetimi ve (bir zamanlar) sizi cümle âleme üstün kıldığımı hatırlayın." (Mâturîdî, Te'vîlâtu'l-Kur'ân, IV/216, 217.) buyrulmaktadır.

Şefaatin Hak ve Sabit Olduğuyla ilgili Hadisler

İmam Mâturîdî, tefsirinde şefaatin hak ve sabit olduğuna dair birisi peygamberimizden diğeri de Hz. Ali (r.a.)'den olmak üzere iki rivayete yer vermektedir.

Bunlardan birisi "Şefaatim, ümmetimden büyük günahı olanlaradır" hadis-i şerifidir. (Ebû Dâvud es-Sicistânî, Süleyman b. el-Eş'ab, es-Sünen, İstanbul 1992, 20, 21; Tirmizî, Sünen, "Sıfâtü'l-Kıyâme", 12, ancak bu rivayet, bu iki eserde de "nâletün" kelimesi olmaksızın rivayet edilmiştir.) Diğeri de şudur: İmam Maturidi'nin tefsirinde geçen bir kayıta göre Hz. Ali (r.a.), yaşlı bir kadının "Allah'ım beni Muhammed (a.s.)'ın şefaatine nail eyle" şeklinde dua ettiğini görür. Bunun üzerine Hz. Ali o kadına şöyle söyler: "Rasûlullah (asm)'in ümmetinden büyük günahı olanlara şefaat edeceği kesindir. Sen, Allah'ım beni cennette Muhammed (asm)'in arkadaşlarından olmayı / Hz. Muhammed'e komşu olmayı nasip eyle" şeklinde dua edersen daha iyi olur, demiştir. (Mâturîdî, Te'vîlâtü'l-Kur'ân, XVII/21-22; III/186.)

Şefaate nail olacaklar ve şefaate nail olamayacaklar

İmam Mâturîdî'ye göre Hz. Allah, putlara, müşriklere, kâfirlere ve münafıklara şefaat edilmesine asla izin vermeyecektir. Şayet onlara şefaat etmeye yeltenen olsa bile onların şefaati fayda vermeyecektir. Peygamberler, melekler, salih kişiler ve salih ameller, ahirette günahkâr müminlere Allah'ın izniyle şefaat edecektir. Ancak şefaatçiler peygamber de olsa, istediklerine şefaat edemeyecekler, sadece Allah'ın izin verdiği kimselere şefaat edeceklerdir. Yine mümin olan babalar ve anneler, Allah katındaki dereceleri nispetinde çocuklarına şefaat edecekler. Onların mümin çocukları da yine dereceleri nispetinde baba ve annelerine şefaat edeceklerdir. Hz. Muhammed (asm)'in ve diğer şefaatçilerin şefaati, herkesin layık olduğu konuma yani yaptığı iyiliklere göre olacaktır. Bununla birlikte, müminlerin bütün günahları şefaatçilerin şefaatiyle bağışlanacak diye bir garanti de yoktur.

Hz. Allah dilerse müminlerin dünyadayken yaptıkları iyi hallerini ve ahirette şefaatçilerin yalvarmalarını (şefaatlerini) göz önünde bulundurarak bazı müminlerin cehennem cezalarını hafifletebilir ya da dilerse tamamen bağışlayabilir. Sonra onları cehennemden çıkartıp cennetine koyabilir. Yine Hz. Allah dilerse cennetlik olanların cennetteki derecelerini, iyi halleri ve iyilerin duası sebebiyle yükseltebilir. Öyle anlaşılıyor ki mümin için aslında iki çeşit şefaat söz konusudur: Bunlardan birisi, müminin dünyada iken Allah için yaptığı iyilikleri / salih amelleridir. Diğeri ise Rasulullah (asm) başta olmak üzere peygamberlerin, meleklerin ve takva sahibi olan iyi kimselerin şefaatidir.

Ülkemizde ezân-ı Muhammedî okunurken, "Aziz Allah, şefaat ya Rasulallah" diye dua edilmesi, İmam Azam ve İmam Maturidi'nin şefaat anlayışının Türkiye'deki Müslümanlar üzerindeki bir yansıması olarak düşünülebilir. Sevgili Peygamber Efendimizin (asm) "'Ya Fatma kalk namaz kıl. Sakın babam Peygamber diye ihmal etme. Allah'ın rahmeti olmadan ben de bir şey yapamam" buyurduğu bir gerçektir.

Peygamber Efendimiz (asm.) burada, "kızım Fatıma ben sana hiçbir şey yapamam" demiyor. "Allah'ın rahmeti olmadan hiçbir şey yapamam" diyor. Daha önce ifade ettiğim üzere İslam bir bütündür. İslam'ın en temel iki kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'in bütün ayetlerini ve peygamber efendimizin bütün sözlerini birlikte düşünüp değerlendirmek gerekir. Nitekim Hz. Peygamber (asm) başka bir rivayetinde ashabına "Allah'ın rahmeti olmadıkça hiç kimse cennete giremeyecektir." Buyurur. Onun bu sözü üzerine orada bulunan sahabe-i karam (r.a.) şaşırarak, "Sen de mi ya Rasülallah?" diye soruyorlar. Hz. Peygamber (asm) de, "Evet, cennete, ben de ancak Allah'ın rahmetiyle gireceğim" buyurmuştur. (Mâturîdî, Te'vîlâtü'l-Kur'ân, XIII/14.) Yine bu konuda İmam Maturidi, Peygamberimizin şu sözünü naklediyor: "Ey Muhammed'in kızı Fatıma, cehennemden kendini koru / kurtar! Ben sana fayda da zarar da veremem. Fakat sana acırım / Allah'ın rahmeti ile muamele etmesi için dua ederim ve sana üzülürüm." Hz. Allah'ın rahmeti ile muamele etmesi için Peygamberimizin dua etmesi demek, tam da şefaat etmesi demektir. Nitekim daha önce şefaatin, birinin bağışlanması için Allah'a dua anlamına geldiğini belirtmiştik. Ayrıca buradan peygamberimizin affetme yetkisinin olmadığı gibi torpil ve iltimasın da söz konusu olmayacağı açıkça anlaşılmaktadır.

İmam Mâturîdî bu konuda şunlara da yer veriyor: Hz. Allah "Ey Muhammed! (Önce) En yakın akrabalarını uyar" (Şuara 26/214.) buyurunca, Hz. Peygamber (asm) Kureyş kabilesini toplamış ve onları; "Ey Kureyşliler! Ey Kusay oğulları! Ey Abdi Menaf oğulları! Ey Abdulmuttalibin oğulları! Kendinizi cehennemden koruyun, benim size faydam da zararım da olmaz" şeklinde uyarmıştır. Daha sonra Hz. Peygamber (asm), kızı Fatıma (r.anh.)'ı da hususi olarak yukarıda geçtiği gibi bir kez daha uyarmıştır. Ayrıca Hz. Peygamber (asm), vefatından önce Ehl-i Beyti'ni toplamış ve onları bir kez daha şu şekilde uyarmıştır:

"Dikkat edin! Benim amelim bana aittir. Sizin ameliniz, size aittir. Dikkat edin! Ben Allah'tan sizin için bir şeye malik değilim. Yine dikkat edin! Sizin içinizden benim dostlarım, muttaki olanlarınızdır. Ben kıyamet günü muttaki olanlarınızı tanıyacağım. Bana dünyadayken itaat edenlerinizi tanıyacağım."

Ayrıca Mâturîdî'ye göre başta Hz. Fatıma olmak üzere Hz. Peygamberin yakınları rehavete kapılmış olabilirler. Ayrıca onların, itaat etmeseler de akrabalıkları sebebiyle kıyamette Hz. Peygamber (asm)'in kendilerine şefaat edeceği için ceza görmeyeceklerini arzu etmeleri / zannetmeleri de mümkündür. Bu sebeple, Cenâb-ı Allah, Hz. Peygamber'in bu konuda şefaati istismar ederek aldanmamaları konusunda yakınlarını uyarmasını emretmiştir. Mâturîdî'ye göre kıyamet gününde Hz. Peygamber, İslam'a sadakatle bağlı olanların günahlarının affı için şefaat edecektir. Onun dinini kabul etmeyenlere ve onun çağrısına uymayanlara şefaat etmeyecektir. (Mâturîdî, Te'vîlâtü'l-Kur'ân, XI/256.) Zira nasıl olsa tövbe ederiz, Allah'ın rahmeti geniştir, günahımız bağışlanır düşüncesi ile günaha dalmak ne kadar yanlışsa; nasıl olsa peygamberimiz ya da bir başkası bize şefaat eder, günahımız bağışlanır demek de en az o kadar yanlıştır. Diğer taraftan şefaatle affedileceğini düşünerek günah işlemek, şefaati istismar etmek demektir ki, bunun tasvip edilecek bir tarafı yoktur.

İslam bir bütündür. Onun için şefaat gibi inanç konuları İslam'ın bütünlüğü içerisinde ele alınmalı. Ehli Sünnet'e göre insanın "beyne'l havf ve'r-recâ" / korku ile ümit arasında olması gerekir. Yani bir mümin ne kadar iyi bir kimse olursa olsun, bütün insanların arasından bir kişi cehenneme gidecek denildiğinde; o kişinin acaba ben miyim diye endişelenmesi ve Allah'ın azabından korkması gerekir. Bu sebeple hatalarını azaltmaya ve daha güzel işler yapmaya çalışması lazımdır. Zira hatasız kul olmaz. Öte taraftan bir insan ne kadar günahkâr olursa olsun, bütün insanların arasından sadece bir kişi cennete girecek, denildiğinde, o kişinin de inşallah benim diye ümidini yitirmemesi, psikolojisini bozmaması gerekir. Zira Cenabı Allah, "De ki: "Ey kendi aleyhlerine olarak haddi aşan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Allah (dilerse) bütün günahlarınızı bağışlar; doğrusu O, çok bağışlayıcı, çok merhametlidir" (Zümer 39/53.) buyurmaktadır. Bununla beraber o kişinin bir gün Allah'ın huzuruna varacağını ve bütün yaptıklarından hesaba çekileceğini düşünmesi ve ayrıca Hz. Allah'ın "Ey Kulum! Hâlâ Allah'tan korkma zamanı gelmedi mi?"; hitabına geldi Ya Rabbi! Geldi Ya Rabbi! diyerek kendisine çeki düzen vermesi ve daha iyi bir insan olmaya çalışması icab eder.

Geçmişte ve günümüzde bazı kimseler şefaatin olmayacağını veya fayda vermeyeceğini ileri sürmüşlerdir: Bu farklı görüşleri şefaat kavramına farklı anlamlar yüklenmesine, Kur'an-ı Kerîm'e ve Sünnet'e bütüncül bakılmamasına ve ilgili ayet ve hadislerin bağlamlarından koparılması gibi sebeplere dayandırmak mümkündür. Ayrıca günümüzde şefaate torpil anlamı verenler de olmuş ve bu yüzden şefaati inkar etmektedirler. Oysa şefaat, kesinlikle torpil değildir. Çünkü torpil, bir başkasının hakkını cebren zorla gasp etmek, almak demektir. Bundan dolayı torpil hem kanunen hem de dinimize göre yasaktır. Şefaate gelince durum kesinlikle torpil değildir. Zira Cenabı Allah, bir şefaatçinin şefaati sebebiyle yani yalvarıp dua etmesiyle günahkar bir mümini cehennemden çıkartması ile bir başkasını cehenneme atma diye bir şey söz konusu değildir. Diğer bir ifadeyle şefaat sebebiyle affettiği bir Müslümanın yerine bir başkasını cezalandırmayacak.

Şefaate "şirk" diyenler de vardır. Bu görüş doğru değildir. Şefaate "şirk" diyenler şefaat kavramına "affetmek ve bağışlamak" anlamına geldiğini düşünmektedirler. Böyle düşündükleri için şefaat "şirk" diyorlar. Oysa şefaatin sözlük anlamı kesinlikle affetmek ve bağışlamak değildir. Şefaatin sözlük anlamı "muhtaç olan birine yardımcı olmak üzere dua etmek" demektir. Bu dua ve yardım onun günahların bağışlanması için bir vesileden ve ricadan ibarettir. Allah'a dua ederek ve O'ndan yardım dileyerek bir kulun günahlarına bağışlanmasına vesile olmaya çalışmaktır şefaat. Allah dilerse bağışla ve affeder. Allah isterse o şefaat vesilesiyle o kişinin yani şefaat dilenen kulun günahlarının tamamını bağışlar, dilerse bir kısmını bağışlar. Yani şefaat bir kulun tüm günahlarının bağışlanması anlamına gelmez.

Editör'ün Notu: *Bu hususta yani İslam'da Şefaat olup olmadığı hususunda daha fazla ve daha geniş bilgi almak isteyenler, Ahmet Ak Hocamızın "Hanefi ve Mâturidi Alimlerine Göre Şefaat" Kitabına müracaat edebilirler.*

GÖNÜL ÇEŞMESİ

Ali KÜÇÜKDAĞLI

Ankara İlahiyat Fakültesi Mezunu, Emekli Eğitimci, Şair ve Yazar, Dergimizin Başyazarı

Üstad'ı Anlamak Titanik Batıyor

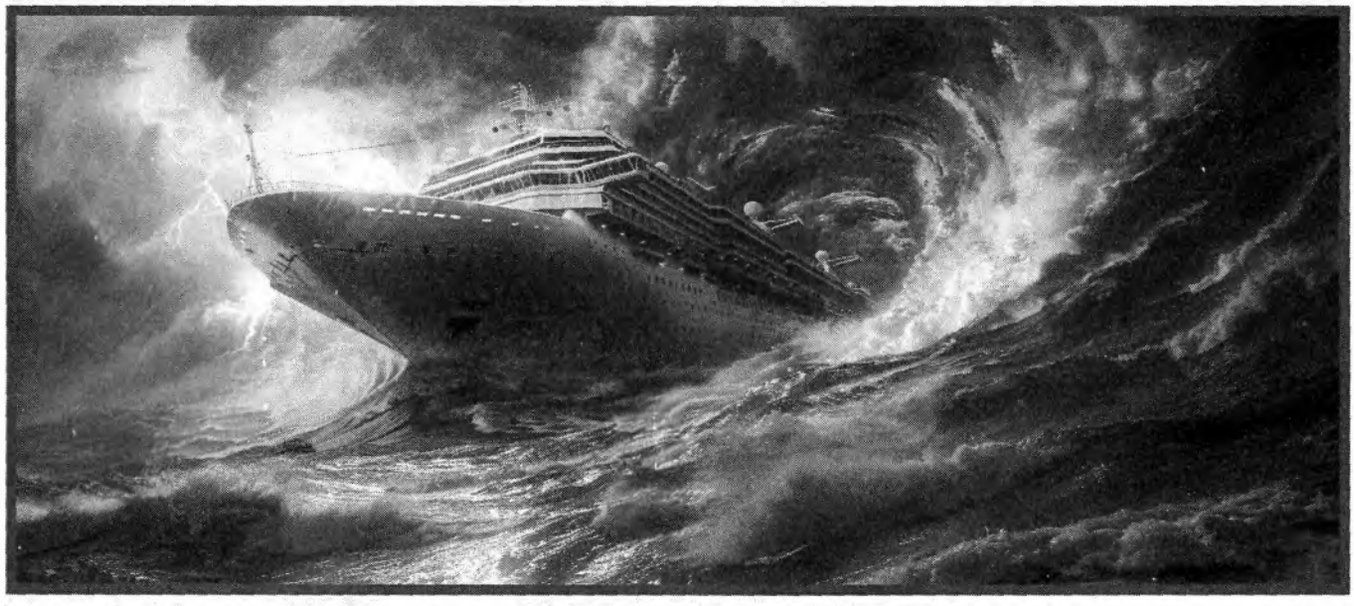

Merhabalar Kıymetli Dostlar!

Allah'ın (cc) selâmı, rahmet ve bereketi cümlemizin üzerine olsun.

Bugün sizlere, yıllar önce yayınlanmış olan bir Üstad (Necip Fazıl KISAKÜREK) makalesinin tahlilini yaparak sohbet etmek istiyorum.

Mâlum-u alileriniz Saygı Değer Üstadımız düşünce ve edebiyat dünyamızda ufkumuzu genişleten bir değerimizdir. Onun yazıları ve şiirleri, bizlere insanlık alemi ve toplumumuz adına ciddi uyarılar içermektedir. Bu açıdan bakıldığında, Müslümanlık ve Türklük davaları noktalarında onu iyi anlamak gerekir. Bu nedenle bir dergi yazısı hacminde kısaca konuyu değerlendirmeye çalışalım.

1950'li yıllarda yayın hayatında olan Büyük Doğu Mecmuasının Başyazarı Üstadımız Necip Fazıl KISAKÜREK idi. Bir sayısında "Titanik Batıyor" başlıklı makalesi ile yaşanmış olan bir deniz faciasıyla toplumun o anki kıyaslayarak çok önemli tespitler yapmış ve ciddi uyarılarda bulunmuştu. Şimdi bu yazıda alıntılarla durumu özetlemek ve yorumu size bırakmak istiyorum.

Şöyle yazmıştı Üstad: (Eksik ifadeler olabilir, hoş görünüze sığınıyorum)

Titanik, İngilizlerin –o günün teknolojisi ile mükemmel denilebilecek bir düzenleme ile- yaptıkları bir okyanus gezinti (yolcu) gemisidir. O kadar güveniyorlardı ki kendilerine ve iddialı idiler ki gemileri hakkında, (Haşa), "Tanrı bile bu gemiyi

batıramaz" diyorlardı. Oysa ki, en büyük hesap sahibinin Yüce Allah (cc) olduğunu bilmiyorlardı. Ve o çok güvendikleri ve böbürlendikleri gemileri, 1912 yılında ilk seferinde bir buzdağına çarparak batmış, yaklaşık 1500 yolcusuyla birlikte Atlas Okyanusunun derinliklerine gömülmüştü.

Peki, ne olmuştu da, nasıl olmuştu da, bu batış gerçekleşmişti? O kadar önlemler almışlardı ki geminin batmaması için. Nereden darbe alırsa alsın, suların gemiyi batıracak şekilde dolması mümkün olmayacaktı. Milyonda bir ihtimal olan bir bölgesinden çarpması ancak gemiyi batırabilirdi.

Bu ise teknik olarak çok zor, hatta imkansız görünüyordu. Fakat, Allah'ın (cc) hesabını unutmuşlardı. Gemi, tam da o bölgeden darbe almış ve üç saatlik kısa bir süre içerisinde batmıştı.

Devam ediyordu Üstad: Gemi öldürücü darbeyi almış batıyor. Birinci grupta, sorumlu ve görevli olan teknik personeli (kaptan ve yardımcıları) sayabiliriz. İkinci aşamada ise, idari personel (kamarotlar, eğlence ve hizmet görevlileri) ele alınabilir. Üçüncü kısımda da, büyük çoğunluğu teşkil eden yolcular bulunmaktadır.

Gemi batarken manzara şöyle cereyan ediyor. Teknik personel, geminin büyük yara aldığını görüyor, ancak kurtulamayacağını bile bile bir şeyler yapabilmek için çabalıyorlar. Bir yandan da panik olmasın diye "durumu ve vahameti gizlemeye" çalışıyorlar. İdari personel bir şeyler olduğunun farkındalar, ama tehlikenin büyüklüğünü bilmiyorlar. Tedirginler, ancak bunu yolculara hissettirmemek için uğraşıyorlar. Büyük çoğunluk olan yolcular, hiçbir şeyden habersiz, birazdan Atlas Okyanusunun buz gibi soğuk sularına gömülüp öleceklerini bilmeden eğleniyorlar.

Diyor ki Üstad, "işte toplumun hali budur. Ben ve birkaç kişi gemideki teknik personel konumundayız. Uyarılarımızla, olumsuz gidişatı durdurmaya çalışıyoruz. Bizi ve yazılarımızı takip edenler, idari personel konumundalar. Geniş halk kitlelerinin (yığınların) görüntüsü ise "Titanik Gemisi batarken eğlenen yolculara" benziyor.

Ve dikkat çekici ikazlarına ve tenkitlerine devam ediyor Üstad: "Aradan 70 yıl geçmesine rağmen, acaba insanlık aleminin ve toplumumuzun hali ve ahvalinde bir değişiklik oldu mu? Yahut, "daha iyi durumdayız" diyebilir miyiz? Ne hale geldik ve nereye gidiyoruz?"

Üstadımız Necip Fazıl Kısakürek bu soruları sormuş ve gitmiş. Biz Üstad' anlayabildik mi? Üstad Necip Fazıl Kısakürek'i anlamak mühim. Bu mühim hususu hatırlatarak ben de soruyorum: "Ne hale geldik ve nereye gidiyoruz?"

Bilemiyorum. Yorumu ve cevabı sizi bırakıyorum.

Kalın sağlıcakla. Allah'a (cc) emanet olun.

Not: Madem denizden ve gemiden bahsettik. Bir de küçücük şiirim yer alsın burada, içinde gemi ve deniz olan.

SIR DENİZİ
Kopuyor, bir sayfa daha takvimden.
Eğleniriz şu ömür gemisinde.
Geçer zaman değeri bilinmeden.
Yüzüp duruyoruz, Sır Denizi'nde.

İnsan Kitap ve Topluma Dair Güzel Sözler

"Cevizin kabuğunu kırıp özüne inmeyen cevizin hepsini kabuk zanneder."
İmam Gazali

"Bir kabın içinde ne varsa, dışına o sızar."
Hazreti Mevlana (ra)

"İster mermi kullansın, ister oy pusulası. İnsan iyi nişan almalı. Kuklayı değil, kuklacıyı vurmalı."
Malcolm X

"Zamanı gelmiş bir "fikri hareketi" hiçbir güç durduramaz."
Victor Hugo

Sözlerinize dikkat edin, düşüncelerinize dönüşür;
Düşüncelerinize dikkat edin, duygularınıza dönüşür;
Duygularınıza dikkat edin, davranışlarınıza dönüşür;
Davranışlarınıza dikkat edin, alışkanlıklarınıza dönüşür;
Alışkanlıklarınıza dikkat edin, değerlerinize dönüşür;
Değerlerinize dikkat edin, karakterinize dönüşür;
Karakterinize dikkat edin, kaderinize dönüşür.
Hintli Düşünür ve Devlet Adamı Gandhi

"Büyük beyinler fikirleri, orta beyinler olayları ve küçük beyinler kişileri konuşur." Bu Veciz Söz'den esinlenerek ben de şu sözü söylüyorum: "Ülkenin genelinin nasıl bir beyinden oluştuğunu anlamanız için sosyal medyada neyin gündem olduğuna ya da Ülke genelinde insanların çoğunlukla neyi konuştuğuna bakmanız yeterlidir."
Ahmet Sandal

Ahmet SANDAL

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği Başkanı, Şair ve Yazar

Günlük Zikir

Her gece yatsı namazından sonra, namaza ait tesbihatı tamamladıktan sonra, tüm kalbimle ve dilimle, aşağıda 17 sıra halinde belirttiğim, tevbe-i istiğfarı, Allah'ın isimlerini, salavat-i şerife'yi ve dua ile yalvarışı, her birini 33'er kez tezekkür ederim, söylerim. Sabah namazından sonra da elbette bu zikir mümkündür. Her gece bu zikri bir kez her birini 33'er kez kalbinle ve dilinle söyle de ister yatsı namazından sonra olsun, isterse sabah namazından sonra olsun. Ancak güneş doğmadan önce olsun. Çünkü güneş doğduğunda yeni bir güne tefekkür ve tezekkür ile (zikir ve fikir ile) hazır ol. Maşallah. Zikri bitirdiğinde benim gibi bir de "Maşallah" diyerek dua et, Fatiha oku ve bitir. En sonunda işine-gücüne git. Sağlığın yerinde, işin-gücün uğurlu, huzurlu ve bol bereketli, çok helal kazançlı olsun. Allah kötü nazarlardan korusun. Dostların sevinsin. Düşmanların üzülsün. Amin.

Şimdi zikrimizi belirtelim.

Evvela "euzu billahi mineşşeytanirracim ve bismillahirrahmanirrahim" ile başlarım.

"Kovulmuş, lanetlenmiş şeytanın şerrinden Allah'a sığınırım."

1-Estağfurullah. 33 kez
2-Subhanallah . 33 kez
3-Elhamdülillah. 33 kez
4-Allahûekber. 33 kez
5-Lailaheillallah. 33 kez
6-Ya Şafi. 33 kez
7-Ya Zel Eman. 33 kez
8-Ya Rabbi Yessir. 33 kez
9-Ya Hak. 33 kez
10-Ya Hayy. 33 kez
11-Ya Kayyum. 33 kez
12-Ya Kadir. 33 kez
13-Ya Kuddûs. 33 kez
14-Ya Selam 33 kez
15-Ya Gani. 33 kez
16-Ya Şehid. 33 kez
17-Salavat-ı Şerif (Allahüme salli âla seyyidina Muhammed). 33 kez.

Bu 17 başlıktaki zikirden sonra, gönülden geldiğince dua edilir ve en sonunda 3 ihlas-ı şerif (Kul Hüvellahü Ehad suresi), 3 Felak Suresi (Kul Eüzu bi'Rabbil Felak) ve 3 kez de Nas (Kul Eüzu bi'Rabbin Nâs) suresi okunur ve ardından 1 Fatiha suresi okunarak zikir tamamlanır. Maşallah.

Evet, bu zikir elbette sırf kendim için beyan ettiğim bir zikir değildir. Her isteyen, gönülden dileyen, bu zikri hem kalbiyle, hem diliyle söyler ve huzur bulur, Allah'ın izniyle faydalı işlere kavuşur, zararlı şeylerden de korunur.

Çünkü, Dünya dua ile kaimdir. En büyük ve en isabetli dualar, Yüce Rabbimizin (cc) isimleri ile söylenen ve ism-i azam ile dillendirilen dualardır. İsm-i azam nedir? Onu da Bediüzzaman Said Nursi Üstadımızın (ra) sözleriyle beyan edelim:

"İsm-i Âzam herkes için bir olmaz; belki ayrı ayrı oluyor. Meselâ, İmam-ı Ali (RadıyallahuAnh) hakkında Ferd, Hayy, Kayyûm, Hakem, Adl, Kuddûs, altı isimdir. Ve İmam-ı Âzam'ın İsm-i Âzamı; Hakem, Adl, iki isimdir. Ve Gavs-ı Âzam'ın İsm-i Âzamı; yâ Hayydır. Ve İmam-ı Rabbânînin İsm-i Âzamı; Kayyûm ve hâkezâ, pek çok zatlar daha başka isimleri İsm-i Âzam görmüşlerdir." (Otuzuncu Lema)

Bu gariban şair yazar Ahmet Sandal'ın da kalbine ism-i azam ve dua ile zikir olarak, 17 beyitte mevcut olan bu isimler ve dualar doğmuştur.

Not: 17 beyitte geçen ism-i azam, dua ve salavatları 33 ile çarparsanız, 561 olur. Bu rakama, 3 İhlas Suresi, 3 Felak Suresi ve 3 kez Nas Suresi ile 1 Fatiha Suresi okunması eklenirse hepsi 571 olur. Bu da, Alemlere Rahmet İki Cihan Serveri Sevgili Peygamberimizin (asm) doğum yılıdır. Muhteşem bir tevafuk. Elhamdülillah. Sevgili Peygamberimiz (asm) 571 yılının Rebiülevvel ayının 12. gecesi Mekke'de doğmuştur. Maşallah. Bu zikir ile her gece O'nun (asm) kadr-ü kıymetini hatırlamış ve O'nun (asm) Ümmeti olduğumuz için Yüce Rabbimize (cc) şükrümüzü de ifade etmiş oluruz. İnşallah.

Mustafa ŞAHİN

Yazar Mustafa Şahin, bu yazı https://www.perspektif.online/ustat-sehir-ve-bogazici/ internet sitesinden Yazarından izinle alınmıştır.

Üstad, Şehir ve Boğaziçi (2)

(Bir önceki sayıdan devam)

Tartışarak Öğrenmek

Tartışarak öğrenmek, bilginin kaynağını sormak, yorumlamak şart. Eğitim değil de öğrenmek şart. Aklın, bilgin, dağarcığın kadar söz hakkın var. Sözün varsa söyle. Bildiğin kadar konuş. Burası Malatya. Burada üfüremezsin. Konuş ama boyundan büyük konuşma. Kulak kültürüyle söz sahibi olamazsın. Nefes alınan her yerde, kaldırımda, taburede, köy dolmuşunda en ağır mevzular konuşulur, tartışılır. Atina'ya Isparta'ya benzemez Malatya. Sadece seçkinler, aristokratlar, filozoflar söz almaz, sözü olan söyler burada. Bu serbesti her zaman iyi neticeler vermez, o başka. Herkes söyleyince söz yere düşer, sular yokuşa akıtılır. Yanlışlar önden söylenir, testi kırılmadan tokat atılır. Buradan memlekete çok renk çok akıl katıldığını memleketi bilen bilir.

Üstat bir başına değildir. Said Ertürk'le temel vurgusu pagan inanışlardan arınmış, katıksız sahih itikadadır. Kur'an'ın ve Hz. Peygamberin yoluna dökülen bidat ve hurafelerin süpürülmesi lazım ama yerleşik yargıları, hurafeleri, bidatleri silmek süpürmek kolay değildir. Vasatı zorlayanlar, konforu kaçıranlar, törelere karşı çıkanlar eski köye yeni adet getirmekle, akılcı, cedelci, reddiyeci, radikal olmakla suçlanır. Soruları efendilerince cevaplanmış olanların saadetine gölge düşürmemelisiniz. Buna taşranın tabii boğuculuğunu, burada dilin işlenmemişliğini, ironinin horlanışını, türlü kifayetsizlikler nedeniyle ciddiyetin kutsanışını da eklerseniz dünya başınıza dar gelir. Taşrada insan taş gibi cevapsız sorularını cebinde taşır. İstese de ezberinden vazgeçemez. Bir iyi yanı varsa taşranın, o da kendinle istemediğin kadar baş başa kalabilirsin. Buna karşın bir kez uyanan akıl bir daha yatışmaz. Bir de sabredildiğinde her düşünce ya olgunlaşır ya dalından düşer.

Malatyalılara "Malatyalı" denir ama Konyalıya Konyalı, İzmirliye İzmirli, Yozgatlıya Yozgatlı dendiği gibi değil. Malatyalıya mahsus "Malatyalı" denir. Fikirler işaret edilmek istendiğinde değil hapsedilmek istendiğinde de mahallî zarflara konur ki mahallinde kalsın. Mahallî olmaktan haz duyanlar "hemşehriliği" sahici bir bağ zanneder ve bundan hoşnutluk duyarlar. Oysa hemşehrilik bizatihi bir değer olamaz. Hâl böyle olunca, yani mahallî hücrelere hapsedilince fikirler de tarım ürünleri gibi son kullanma tarihleriyle paketlenir. Çay, kayısı, incir, fındık, zeytin gibi. Yönetenlerse her fikre kuşkuyla bakar ve tehdit algılar. Her akıllı devlet bilir ki düşünce koyunları ürkütür. O nüanslara kafa yormadan vatandaşlarını kafa ve kalpleriyle desteler, torbalar. Tanımlayamadığını rafa kaldırır. Öyle işte. Ne alaka demeyin.

Üstadın geride bırakamadığı çok korkusu vardı. Kuşkucu olduğundan emniyetli ilişkiler kuramazdı. Dostları vardı ama onlara ne kadar güvendiği belli olmadığından lafı hep ortaya söylerdi. Çoğumuz birine bakmadan, birinin bakışlarını teslim almadan konuşamaz. Onun cümleleri birden insan dolu çay ocağının ortasına düşüverir. Gülümseyen gözleri itimat verir ama itimat almazdı. Acısı kaygısı içindeydi bakışlarının. Başına dikilse o da İskender'e, Nuşirevan'a, Süleyman'a gölge etme derdi. Kendine ait bir odası yoktu ama kitapların zapt ettiği bir evi vardı. Unamuno'nun Sis'inde, Canetti'nin Körleşme'sindeki Profesör Kien'e ait gırtlağına kadar kitap dolu bir ev. Onun evini, bir başınalığını bütün şehir biliyordu ama kimse onu o girdaptan beriye çekecek imkân ve kudrete sahip değildi.

Dünya kimseye kalmıyor. Onun işleyişine ayak uyduramayanlar daha erken çekiliyor. Üstat bir yanıyla bir başka Hüsamettin'e benziyordu.

Hüsamettin Arslan'a. O da mücerretti, o da kitap ve düşünceleriyle baş başaydı. O da kızgın bir adamdı. Dostu Ömer Arısoy'a, "Ömer, bana Kaz Dağlarında bir başıma ölümü bekleyeceğim bir yer bul" dediğinde sayılı günü kalmıştı. Malatyalı Üstat Hüsamettin'in yetmiş yaşından sonra anlattığı öyküsünde çok acı var. O, hayatın esirgediği her açığı kitapla, selülozla kapatmak istemiş ama çocukluk yaraları kapanmıyor. Üstat, yetimlikten, öksüzlükten, üvey anneden, çocuk felcinden kalma aksak. Doktora götürülmemiş. Bu yüzden kızgın ve yaralı. Bu yüzden sarpa sarıyor ve kimseye itimat etmiyor. Sanki tercihan fakr-u zaruret içinde ve bir başına. Tercihan sigara külü kadar yalnız. Yalağuz. Yalnızlığın da bir gücü var ama hayatın sarıp sarmaladığı insanlar onu bilmez:

"Bektaş yüce dağ başında yalağuzdu/ Bektaş zaten doğduğunda yalağuzdu/ Bir sopa, üç beş koyun, bir köpek/ Bulutların içinde kendi kendine yalağuzdu/ mintanı ile yalnızdı, çarığı ile yalnızdı/ bilinmez düşünceleri, tanrısıyla yalnızdı/köyde, şehirde, kasabada, dağda/ beş on kelimesi, diliyle/ Yalnız insanların o garip haliyle/ Yalnızdı Bektaş, yapayalnızdı/ Bektaş mayıs böceği kadar yalnızdı/ Esaretinde, hürriyetinde sevdasında/ üç yaşında da yalnızdı, on beşte de, seksen de de/ Yağmurların altında, bulakların kenarında/ Türküsünde, koşmasında, şarkısında,/ tamamda da noksanda da,/ Papatya gibi yalnızdı, kuşyemi gibi yalnızdı... İğneden ipliğe işte Bektaş, yapayalağuzdu" diyor ya Turgut Uyar. Öyle işte.

Üstat, gergin, sert ve yaban. Gün görmüş, manidar, kederli ifadesi sabit. İlk bakışta anlaşılmıyor ama feleğin sillesinin parmak izleri bakışlarında. Burada ne arıyor dedirtiyor bakışları. İnsanı her an ters köşeye düşüren bir üsluba sahip. Herkesle mesafesini evvelden belirlemiştir. "Beni bu kadar tanıyabilirsiniz" dediğini ilk cümlelerinden anlarsınız. Bu ağır, vakur, sert ifadeye, bu tok söze, bu gök mavisi gözlere, bu muhakemeye şaşırırsınız. O da zaten şaşırmanızı, apışıp kalmanızı istemiştir. Bu çetin ceviz adamın sözlerinde boş ve çürük yoktur. Her cümlesi dağlar.

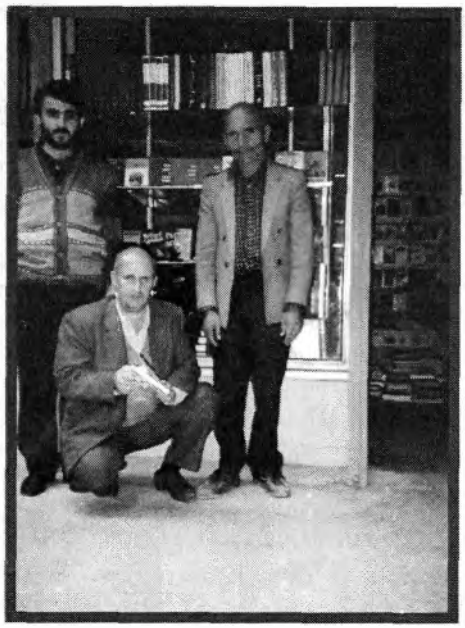

Toman Kardeşlerin Tabureleri

Boğaziçi Çayevi, Kışla Caddesi üzerindeki Akyol Pasajında Milli Türk Talebe Birliği'nin bekleme salonu gibiydi. Bu şehir, yarım asır bu çayhanede buğulandı, demlendi, içini ısıttı. Sığınacak bir saçak arayan, şiddetten kaçan, üşüyen, hararet basan gençlere burada çay, oralet, tarçın, gazoz, sohbet ve muhabbet ikram edildi. Köyden şehre emniyetli bir kapıdan girmesi gereken çocuklara şehrin badireleri, tehlike ve tuzaklarından korunma yöntemleri, terimler, kavramlar, ıstılahlar, yoldaki işaretler ve nişan taşları üzerinden anlatıldı. Bir felsefi müktesebat, bir müfredat, bir sistematik yoktu ama o mekânda, o şartlarda doğru adresler ve işaretler alan binlerce gencin heder olmaktan kurtulup yol ve istikamet bulması da az iş değildi.

Toman Kardeşler işletti Çayevi'ni. Dokuz erkek kardeşten büyüyüp hayata karışan, ardı sıra gelene devretti çay tepsisini: Çay içi misin abe? He içim abe. Bize sekiz çay ver. Benimki oralet olsun!

Üstat Hüsamettin'in bütün mesaisi Boğaziçi Çayevi'ndeydi. Sohbetine herkes dahil olmak isterdi ama o herkesi kabul etmezdi. Müşkülpesent bir adam. İstemediğini ısırgan gibi dağlar. Çayevi Turan Akyol'un ofisi az aşağıda, Malatya Fikir Kulübü biraz ötede, Milli Türk Talebe Birliği'yle iç içe. İşleyen, tüten bir ocak ama neticede burası Türkiye. Burada evham, endişe, anksiyete eksik olmaz. Belki her yer öyledir. Belli ki her yerde öyledir.

Bu kaygı bozukluğu aşılmadan huzura eremez memleketimiz. Bin bir emekle, zahmetle yakılan ocaklar kolayca söner, söndürülür ve binlerce insan adressiz, yönsüz bırakılır. Hatırlayın; 28 Şubat'ta nasıl olur da yeşil sermaye tavşan kanı çay yapar demişlerdi? O süreçte bu çayevi dahi kapandı. Bir önceki darbede bütün sivil toplum teşkilatları, bütün partilerle beraber MTTB de kapanmış, toplum sıra dayağından geçirilmişti. Dergâh Dergisi'nde Boğaziçi Üniversitesi kapandı diye yazmıştım. Sis dağılınca Boğaziçi Çayevi yer değiştirmiş olarak tekrar açıldı ama eski rüzgârını kaybetmiş olarak.

Üstat Hüsamettin bu üniversitenin kürsü sahibi en kıdemli hocalarındandı. Eleştirel Düşünce ve Mantık dersleri verirdi. Eleştirinin yüzü ekşidir. Sokrates at sineğidir. Ders dışı saatlerde Said Ertürk Hoca'yla, Turan Akyol'la, Zeki Baba'yla, Recep Trabzonoğlu'yla, Mehmet Koç'la, Kadir Zafer'le, Mehmet Bulut'la, Ömer Osman Çelik'le, Emin Yücetaş'la, Memiş Doğan'la burada yârenlik ederdi. Bazen gürül gürül, bazen kızgın sac üzerinde infilak ederek. Yalnızlığı, kimsesizliği kulaktan kulağa fısıldanırdı. Aşina yüzler yoksa daha huysuz, huzursuz olurdu. Bildik biri varsa onu duvardan duvara sektirir ya da lafı ortaya bırakarak mekânı birden hararetlendirir. Kimseye tam yönelmez ki yandan laf çarpma hakkı elinden alınmasın. Sözünü size duyurmak istediğini anlarsınız ama o bazen duvara söyler.

Bendeki şehir fotoğraflarının çoğunun üzerinden yarım asır geçti. Bazı isimler sanki hep orada. Said Ertürk, Zeki Şengöz, Kadir Zafer, Mehmet Bulut, Ömer Osman Çelik, Şadi Kul, İhsan Gencay, Mustafa Acet, Ahmet Akalın, Alaattin Kürün, Mahmut Baştürk, Namık Şahin. Liseli, üniversiteli gençlerden küçük küçük halkalar oluşur. Halkalar, halkalar... Biri tevhidi anlatırken diğeri nübüvveti anlatır. Biri adaleti anlatırken diğeri içinden çıkamayacağı bir felsefi düğümü çözmeye çalışır. Meclisten biri sözün örtüsünü hafiften kaldırırsa Üstat pası havada karşılar. Söz uzarsa herkesin dâhil olacağı bir akıl oyununa döner. Cüret, cesaret iyidir ama donanımsız olana sıkıntı getirir. Cevapsız sorularla beraber çayhanede tabureler, halkalar gün gün çoğalır, genişler. Üniversiteliler liselilere mentörlük yapar.

Öğretmen, öğrenci, esnaf, çırak, kalfa, usta, işçi, memur. Bir büyükle sohbet büyütür insanı. Devletler, hükûmetler kurulur, yıkılır. Konuşma temasını belirleyen, topu havalandıran geri çekilir ki hararet yükselsin. Hararet yükselir, tartışma uzar ama bütün günler sonludur. Günün sonunda herkes evine, gerçeğine dönecektir. Üstat da "mağaram" dediği Dörtyol'daki evine döner.

Bin ıstılahı doğru kullansan aferin diyen olmaz ama birini kazara yanlış kullansan kaynar su dökülür tependen. Dine, düşünceye, devlete topluma dair meseleler, temalar her zaman boyunuzdan büyüktür. Akide, şirk, tevhid, ibadet, bidat, hurafe, taklit, hilafet, velayet, siyaset, tarikat, tasavvuf, rabıta, kabir ziyareti, kabir azabı, keşif, keramet, velayet, şeyhlik, sofilik, ilham, rüya, şefaat, cuma, dâr, devletle, tarihle, toplumla münasebet can yakıcı başlıklardır. Ucu bunlardan birine çıkacak bir tartışma her an alev alabilir, çayevini, mahalleyi, şehri tutuşturabilir. Gün tamamlanır ama mevzu eksik kalır. Her mevzu ayaküstü konuşulmuştur. Varsa sorularınıza birkaç cevap bulursunuz ama daha ziyade sorularınız çoğalır. Bu çayevi bir "İçtihat Fakültesi" değil ama ürettiği sorularla bir ocak. Binlerce gencin arı oğulu gibi konup göçtüğü bu söğüt gölgesi her yaşta her yerde özleniyor.

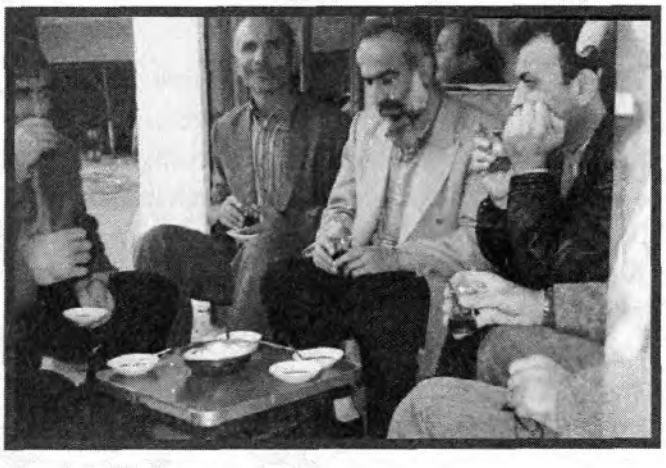

Meşşai Yürür Malatyalı Oturur

Şehir kendine yetmez ki sizi kandırsın. Genç olmak gerilim taşımaktır. Taşra sıkıntısıyla baş etmek zaten zordur ama bu çayevinin tabureleri insanı birden büyütür. Birden büyümek iyidir ama her zaman değil. Bu taburelerde yükünüz alınmaz, artar. Yaşından büyük olanlar dünyayı sırtlar, taşır. Hayat bilgisi zayıf, idealizmi 10 olanı hayat ters istikamete savurur. Bu çayhanede, bu tartışmalarla zırhlanmadıysanız her an bir kazana düşebilirsiniz. Hangi temalarla nasıl akıl yürütüleceğini bilmezseniz tabureniz devrilebilir. Dine dair konularda gevşeklik göstermeyin. Her muhatabınız bidatler, hurafeler, atasözleri ve yerleşik yargılara karşı teyakkuz halindedir. Burası Malatya. Suyu serttir bu şehrin. Söz, torna tesviye işlemi görmeden, budanmadan söylenir burada.

Sonra oturmak burada bir eylem biçimdir. Meşşâîler yürür, Malatyalılar oturur. Her oturuşta yeni bir dünyanın kurulması şarttır. Öncekinin yıkılması da... Çok kere düşündüm; "İslami hareket bir tabure hareketi midir, bir kurban derisi hareketi mi" diye. Belki de bir çay hareketiydi. Rize çayı. Başka güzellikler de vardı tabii ama o halkalar bir daha kurulmaz, o çaylar bir daha demlenmez. Toman kardeşler bin yaşasın. Çay ariflerin şarabıdır. Arif değiliz ama onunla sarhoşuz. Hiçbir şehirde buradaki kadar güzel çay içilmez. Tabureden koltuğa geçiş iyi olmadı o başka ama işte her hareket gibi eşyanın da mekanın da, şehrin de bir kaderi var.

Akıl yürütme, sorgulama, tartışma, müzakere, münazara, cedel geleneğinin ünü şehrin hudutlarını aşmıştır. Her şehirden insanlar buraya tartışmaya gelir. "Boğaziçi'ne gittik, taburelerinizde oturduk" derler. Memleketin her yerinde "nerelisin" sorusuna cevap verdiğinde Malatyalıya "belli zaten" denir. Demek başka şehirlerde soru sormak, soru biriktirmek yoktur. Demek onların sorularının büyük kısmı peşinen cevaplanmıştır. Malatyalılarınsa bir kısmı İhvan-ı Safa'dan, bir kısmı Gazali'den, bir kısmı Aydınlanma Çağı'ndan, bir kısmı Tanzimat'tan, Meşrutiyet'ten, Cumhuriyet'ten beri birikmiştir. Beyaz bir haber için burada bütün İslam yurtlarından gelen seslere kulak verilir ama beklenen haber gelmez. Hilâlin doğuşu gibi. "Hilâl görünmüş" denirdi;

"Malatya'da arkadaşlar görmüş." Dünyanın hiçbir dağında tepesinde tümseğinde görülmeyen hilâl Malatyalıya şıp diye görünür.

Yalnız memleketin değil, bölgesel bütün kaygılar ile yeryüzünün bütün meseleleri burada taşınır ama "Olmaz ilaç sine-i sad pareme/ Çare bulunmaz bilirim yâreme o başka." Burada şekillenen ve şehre mühür vuran sorgulayıcı akıl yürütme biçimi Müftü İsmail Hatip Erzen ile başlatılır. Coğrafyanın da bu mayada payı olmalı. Bir terzi, bir bakkal, bir kitapevi her zaman olduğundan fazlasıdır burada. Üstat Hüsamettin'in bu ekole eklemlenmesi ayrı bir talihtir. Üstat, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi mezunu. Üniversite talebeliği yıllarında İstanbul'da yurt edindiği mekân Sahaflar Çarşısı. Sahaf esnafı arasındaki adı ise Madagaskar Valisi. Üstat, Boğaziçi Çayevinde bazı şanslı gençlere Matematik, Fizik, Kimya ve İngilizce öğreterek onları üniversiteye hazırladı.

Etrafta tartışacak kimse yoksa kendi kendine ateş alırdı. Tartışma dediğim biriyle karşılıklı müsademe değil, kendi gerilimini kendi üreten bir kendiyle diyalog. Barika-i hakikatin atışmadan doğacağına inanılır ve hakikate işaret eden tartışmalardan mahsus bir haz alınır. Said Ertürk Hoca ile Üstat arasındaki danışıklı akıl oyunları, paslaşmalar ve yârenlik üzere kurulan öğretici sohbet hususen temaşa edilesiydi. Peşrevi veren Üstat ise Said Hoca yükseltir çıtayı. Bazen de Said Hoca ayak verir, Üstat havalandırır topu. Medrese ile modern eğitimin muhakeme farkı ortaya çıkar. Sohbeti açmak için birbirlerine takılmaları, taşlamaları, iltifatları her zaman güzeldir. Görece daha modern bir mantık yürüten Üstat Hüsamettin ayak vermeden önce ilgiyi toplar, gerilimi tırmandırır ve Said Hoca köşe taşlarını gediğine koya koya duvarı örer.

Koca adamlar tabii muhitlerinde akranlarıyla vakit geçireceklerine ortaokul, lise, üniversite çağındaki gençlere devamlı bir şeyler anlatırlar. Said Hoca iltifatta cömert değildir ama Üstat için "Gazali, Farabi, İbni Sina, İbni Rüşd ve Fahreddin-i Razi zamanında yaşasaydı onları geride bırakırdı" der. Tekraren teyit edelim. Burada, yani Boğaziçi Çayevi'nde konuşma, tartışma, birlikte düşünme, bilginin sağlamasını yapma, kaynakları karşılaştırma, tebliğ, davet usûl haline getirilmişti.

Bu yüzden üstadın en çok önemsediği eserinin adı: Aklı Köleleştirenlere ve Aklı Putlaştıranlara Reddiye.

Üstat bir ömür burada yaşadı ve 2018 kışı ruhunu teslim etti. Kadir Çelik haber verdi Üstadın göçtüğünü. Taha Özhan ve Nurettin Yaşar'la cenaze namazına gitmiştik. "Bir garip ölmüş diyeler / Üç günden sonra duyalar / Soğuk su ile yuyalar / Şöyle garip bencileyin" dediği üzere Yunus'un. Ölümü günler sonra duyulmuştu. Kabri başında merhum Ramazan Keskin ile Ali Atınç dokunaklı ve güzel birer konuşma yaptılar. Üstat merhum "Cenazemde hiçbir tören taziye olmasın" demiş.

Bir tarihte İzmir'de bir üvey kardeşi olduğunu ve çok zengin olduğunu anlatmış. "Çok zengin, öyle ki hem kahvehanesinde hem de evinde televizyon var" demiş. İki televizyon sahibi olmanın büyük zenginlik olduğunu zannedermiş. Meşruiyet çizgisini aşmamak için hayat boyu titizlenmiş ve muhannete boyun bükmemiş. Boğaziçi Çayevi dışında düzenli birkaç uğrağı var. Onlardan biri de Hoşhanlı Kardeşlerin dükkânı. Şair Abdurrahman Ekinci, kendisiyle bir nehir söyleşi yaparak hakkında bir kitap hazırlayacaktı. Üstat müşkülpesent biri. İşi yokuşa sürmek için ağırdan alarak elinden geleni yapmış. Kitap nihayet yayınlandı ama Üstat ebediyete göçtükten sonra.

İnsana, öyküsüne bütün unsurlarıyla bakabilsek kimseye karşı önyargı duvarları örmeyiz ama insanız; önyargısız, duvarsız yapamayız. Dolaşık, karışık işler kafamız. Kızgın adamın öfkesini açlığına bağlamayı akıl edemeyiz. Sert mavi gözlerini, metalik sesini, ısırgan dilini, kendini savunmak zorunda kalışına çok üşümüş, çok ayaz yemiş olmasına bağlayamayız. Buralara ait olmayan akıl yürütmesiyle kim bu adam? Geldiği yer, yani Erzurum da felsefeye, düşünceye uygun bir toprak değil ama kim bu, burada nasıl olmuş böyle? Diyojen mi? Parmenides mi? Zenon mu? Ne işi var burada bu gök gözlü Grek yüzlü asabi adamın? Kendi dahil, hemen her şeyle, her durumla dalga geçiyor. Astar istemesin diye yüz vermemiş dünyaya: "Yüz verirsem dünya da bana yüz verir, o zaman ben ne yaparım, dünyanın benden taleplerini karşılayamam" diyor. Korkularının en büyüğü ahireti kaybetme korkusu.

Ömrünün çoğunda oruçlu. Belediye Başkanı evine su bağladığında ne gerek var diyecek kadar dünyanın ipini pazara çıkarmış.

Bir ömür oturulan tabureler, eski dostlar, eski yüzler, eski mekânlar özleniyor ama yapacak bir şey yok. Hayıflanmak da insanın enerjisini alan bir eylem. Sanki harici bir el insanları, ocakları uçlara zorlar. Kendi haline bırakılmaz düşünce, inanç, mekân. Nerede bir birikim varsa bir akıl onu aslından başka bir şeye tahvil etmek ister. Keşke nesilden nesile aktarılan taburelere, ince belli çay bardaklarına, sohbet halkalarına dokunulmasa. Yazık ki kimsenin hatıratına hürmeti olmuyor sistemin. Devletimiz de zaten horoz dövüşünü, deve güreşini seviyor. Her ocağa beşerî sermaye diye bakıyor. Her neyse.

Akıl yürütmede üstadın yöntemi eğretileme, tersinleme, humor, kara mizah, ironi. En kabuklu haliyle ironi. Belli ki bu ona bir korunma zırhı sağlıyor. Doğrudan okları göğüsleyemeyeceğinizden, herkesin nüfuz edemeyeceği dilin içindeki özel bir alana, bir mağaraya mevzileniyorsunuz. Üstat nevi şahsına münhasır bir karakter. Bilgiye, kitaba aşık, takıntılı, tutkulu. Bir ömür kendi yokuşunu tırmandı. Gerçeklikle hiç örtüşmedi. Müslüman bir fikir işçisi olarak yaşadı. İnsana, varlığa, şöhrete asla gönül indirmedi. Herkesin rağbet ettiği dünyaya, devlete, siyasete, paraya, pula tavır almış, kimseden ihsan, caize istememişti. Çocuk felci ve üvey anneden kalma iki aksak ayağıyla bir ömür istikamet üzere sabit ve muhkem durdu. Şimdi Üstatsız Malatya.

Ne dem baki, ne gam baki.
Huvel Baki, Huvel Baki.

Not: Bu yazının ilk hâli Şair Abdurrahman Ekinci'nin hazırladığı ve Malatya Büyükşehir Belediyesi'nce Üstat Hüsamettin Yıldırım adlı armağan kitapta yer aldı. Ekinci'nin izniyle yazıda bazı değişiklikler yaparak yeniden düzenledim. Verdiği detay bilgilerin yanı sıra fotoğraf arşivini açtığı için Kadir Çelik'e hususen teşekkür ederim.

Alper ESKİKILIÇ
Araştırmacı Yazar ve Kahramanmaraş Birlik Platformu Yöneticisi

Annenin Sessiz Gücü ve Toplumun İnşası

Toplum dediğimiz yapı, çoğu zaman kanunlarla, kurumlarla ya da ekonomik dengelerle ayakta duruyormuş gibi anlatılır. Oysa bu görünür çerçevenin ardında, çok daha derin ve kalıcı bir temel vardır. Bu temel, insanın hayata ilk adımı attığı yerde, yani Anne'de atılır. Bir çocuğun Dünya'yla kurduğu ilk bağ, duyduğu ilk ses, hissettiği ilk güven ve öğrendiği ilk değerler Anne'de karşılık bulur. Bu nedenle Anne, yalnızca bir bireyi büyütmez; farkında olarak ya da olmayarak toplumun karakterini, ahlakını ve vicdanını da şekillendirir.

İnsanın hayata bakışı, insanlarla kurduğu ilişki biçimi, adalet duygusu, merhameti ve vicdanı büyük ölçüde çocukluk yıllarında oluşur. Bu yılların merkezinde ise Anne vardır. Anne, çocuğa sadece neyin doğru ya da yanlış olduğunu öğretmez; aynı zamanda nasıl hissedileceğini, nasıl tepki verileceğini ve zor zamanlarda nasıl ayakta kalınacağını da gösterir. Üstelik bunu çoğu zaman sözlerle değil, davranışlarla yapar. Anne, konuşarak öğrettiği kadar susarak da öğretir. Sabırla beklediği bir an, haksızlık karşısında gösterdiği duruş ya da bir başkasına uzattığı şefkat eli, çocuğun zihninde silinmez izler bırakır.

Bu izler zamanla karaktere, karakter ise toplumsal davranışlara dönüşür. Bugün sokakta karşılaştığımız bir anlayış, bir öfke ya da bir nezaket, çoğu zaman yıllar önce bir evin içinde öğrenilmiş duyguların yansımasıdır. Sevgiyle büyümüş bir bireyin şiddete mesafesi vardır; saygıyla yetişmiş bir insanın zulme karşı duruşu vardır. Anne tarafından kurulan duygusal güven, çocuğun hem kendisiyle hem de toplumla kuracağı ilişkinin sağlamlığını belirler. Güven duygusu eksik olan bireyler, ilerleyen yıllarda topluma karşı da mesafeli ve kırılgan olur.

Toplumsal çözülmeler tartışıldığında çoğu zaman gözler kamusal alana, siyasete ya da ekonomiye çevrilir. Oysa birçok sorunun kaynağı, çok daha erken bir dönemde, evin içinde atılan temellere dayanır. Aile içinde ihmal edilen bir çocuk, ileride toplumsal ilişkilerde de kendini değersiz hissedebilir. Sevgiyle değil, korkuyla büyütülen bireyler; gücü adaletle değil, baskıyla kullanmaya meyilli olabilir. Bu açıdan bakıldığında Anne, toplumun görünmeyen ama en etkili eğitimcisidir.

Modern hayatın hızlanan temposu, Annenin bu derin rolünü çoğu zaman görünmez kılar. Anne, çoğu zaman yalnızca yükümlülükleriyle, fedakârlıklarıyla ve taşıdığı sorumluluklarla anılır. Oysa onun asıl gücü, taşıdığı kültürel ve ahlaki mirasta gizlidir. Anne, bir toplumun vicdan deposudur. Nesiller arasındaki değer aktarımı büyük ölçüde onun diliyle, üslubuyla ve hayata bakış açısıyla gerçekleşir. Bir annenin çocuğuna öğrettiği saygı, yıllar sonra okulda, iş yerinde, sokakta ve kamusal alanda karşılık bulur.

Anne figürü zayıfladığında, yalnızca aile yapısı değil, toplumun bağ dokusu da zayıflar. Aile içinde kurulamayan sağlıklı iletişim, ilerleyen yıllarda toplumsal yabancılaşma olarak geri döner. Sevginin yerini ihmal, ilginin yerini mesafe aldığında; toplumda artan öfke, tahammülsüzlük ve güvensizlik tesadüf değildir. Çünkü Anne, sadece bireyi değil; empatiyi, paylaşmayı, sorumluluk almayı ve birlikte yaşamayı da öğretir. Bu değerler eksik kaldığında, toplum ortak bir dil geliştirmekte zorlanır.

Bu noktada Annenin rolünü sadece bireysel bir sorumluluk olarak görmek büyük bir haksızlıktır. Anneye verilen değer, aslında toplumun kendine verdiği değerin bir göstergesidir.

Anneyi yalnızca fedakârlıkla tanımlamak yetmez; onu düşünen, üreten, değer inşa eden ve insan yetiştiren bir özne olarak görmek gerekir. Toplumun geleceği üzerine söz söylemek isteyen herkesin, önce Annenin sesine kulak vermesi gerekir. Çünkü o ses, çoğu zaman yüksek çıkmaz ama derin ve kalıcıdır.

Belki de bugün sorulması gereken en önemli soru şudur: Annelerin omuzlarına yüklenen sorumlulukların ne kadarını toplum olarak paylaşıyoruz? Eğitimden sosyal politikalara, çalışma hayatından kültürel algılara kadar pek çok alanda Annenin yükünü hafifletmek, aslında toplumun geleceğine yatırım yapmak demektir. Güçlü Anneler, kendine güvenen ve sorumluluk sahibi bireyler yetiştirir; güçlü bireyler ise sağlam ve dirençli toplumların temelini oluşturur.

Sonuç olarak, Annenin sessiz ama derin etkisi, toplumun yarınlarını şekillendirmeye devam etmektedir. Bu etki çoğu zaman fark edilmez, alkışlanmaz ya da manşetlere taşınmaz. Ancak toplumun vicdanı, adaleti ve merhameti büyük ölçüde bu sessiz gücün eseridir. Anneyi merkeze alan bir bakış, yalnızca aileyi değil, toplumu da onarır. Çünkü Anne, hayatın en başında atılan küçük ama en sağlam temeldir.

"Annenin Sessiz Gücü ve Toplumun İnşası" Çerçevesinde Editör'ün Hatırlattıkları:

1- "Biz insana, Anne ve Babasına karşı iyi davranmasını tavsiye ettik. Annesi zayıflık üstüne zayıflık çekerek onu (karnında) taşımıştır. Sütten kesilmesi de iki yıl içinde olur. (Onun için biz insana): 'Bana ve Anne-babana şükret" diye tavsiyede bulunmuşuzdur. Dönüş, ancak banadır. Eğer Anne ve Baban, bilmediğin bir şeyi bana ortak koşman için seni zorlarlarsa, onlara itaat etme. Ancak onlarla Dünya'da iyi geçin. Bana yönelenlerin yolunu tut. Sonunda dönüşünüz yalnız banadır. O zaman ben size, yaptıklarınızı haber vereceğim."

(Lokman Suresi, 14-15)

2- "Cennet Annelerin ayakları altındadır."
(Hadis-i Şerif)

3- "Evet, insanın en birinci üstadı ve tesirli muallimi, onun validesidir. Bu münasebetle, ben kendi şahsımda kati ve daima hissettiğim bu manayı beyan ediyorum:

Ben bu seksen sene ömrümde, seksen bin zatlardan ders aldığım hâlde, kasem ediyorum ki, en esaslı ve sarsılmaz ve her vakit bana dersini tazeler gibi, merhum validemden aldığım telkinat ve manevi derslerdir ki, o dersler fıtratımda, âdeta maddi vücudumda çekirdekler hükmünde yerleşmiş. Sair derslerimin o çekirdekler üzerine bina edildiğini aynen görüyorum. Demek, bir yaşımdaki fıtratıma ve ruhuma merhum validemin ders ve telkinatını, şimdi bu seksen yaşımdaki gördüğüm büyük hakikatler içinde birer çekirdek-i esasiye müşahede ediyorum.

Ezcümle: Meslek ve meşrebimin dört esasından en mühimi olan şefkat etmek ve Risale-i Nur'un da en büyük hakikati olan acımak ve merhamet etmeyi, o validemin şefkatli fiil ve halinden ve o manevi derslerinden aldığımı yakinen görüyorum."

(Bediüzzaman Said Nursi, Lemalar, 24. Lema, 1. Nükte)

4- "Bana iyi analar veriniz, size iyi vatandaşlar vereyim."

(Napolyon Bonapart)

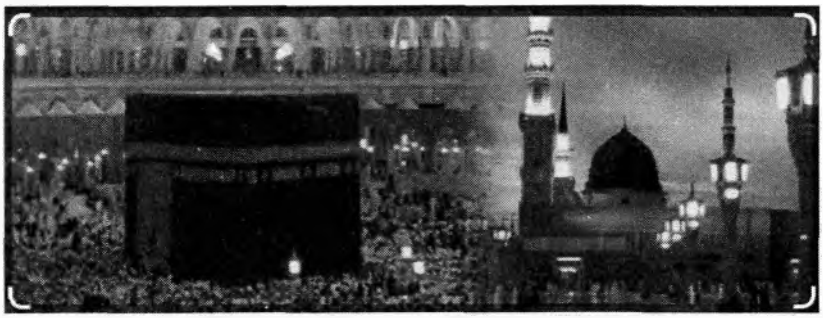

Ahmet SANDAL

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği Başkanı, Şair ve Yazar.

On Yedi Beyit

"Birebir zikir, birebir tefekkür, on yedi beyit ile.
Ruhuma bir bir yazdım bunları, ebedi kayıt ile."

1-
Allah Bir'dir, Peygamber'i de tek bir.
Allahûekber, Allahûekber tekbir.

2-
Allah'a hamd, Peygamber'e salavat gerektir.
Söyle, söyle, ne ertele, ne de geciktir.

3-
Mü'min olmak başka neleri demektir?
Günahlardan pişman olup tövbe etmektir.

4-
Abdest al, kalmasın, ne günah, ne kir.
Yardımcın olur Melekler, Münker ve Nekir.

5-
Şimdi başlayalım bunlar ile bir zikir.
Ruhuma doğuyor hepsi fikir, fikir.

6-
La ilahe illallah en büyük kuvvet, iksir.
Bunda bulursun en büyük huzurlu tesir.

7-
Şifa olan şeyleri anlatıyorum bir, bir.
Ruhunu bunlar ile Haydi beslendir.

8-
Ya Hakk, Ya Hayy, Ya Kayyum ismini seslendir.
Bu isimleri söyleyenler sağ-salim, esendir.

9-
Ya Zel Eman de, Hakk'ın korumasına gir.
Sakın ha sakın, olma nefsine esir.

10-
Allah'ı zikredenlerde kalmaz bir kir.
Bir de sakın ha, görme kimseyi hakir.

11-
Allah'tan kolaylık dile, Rabbi yessir.
İnsana gerektir, sonsuza dek hayır.

12-
Her halinde lazımdır sana sabır.
Hiç darılma, küsme, eyleme kahır.

13-
Unutma Yüce Rabbin, kudretli, kadir.
Ya Kadir, ya Kadir, diye dillendir.

14-
O'dur Kuddüs, O'dur Selam, açık, zahir.
Ya Gani, ya Gani de olma hiç fakir.

15-
Bir de Ya Şehid ismi çok özeldir.
Allah'ın cemal isimleri en güzeldir.

16-
Bu seslenişimi sakın ha görme bir şiir.
Sen de ol benim gibi bir zikreden zakir.

17-
Sansın birileri bizi sanki bir şair.
Bu on yedi beyit Hakk'ı zikre dair.

Vesselam.

Ali DOĞAN

Fortis Auxilium, Regional Partner, KUT Enerji, CEO, Emekli Bürokrat

Türk Ekonomisinin Kırılganlıkları, Uluslararası Bağımlılığı ve Küresel Ekonomi Politik Dengelerdeki Zayıf Noktaları

Giriş

Türk ekonomisi son yirmi yılda yüksek büyüme dönemleri ile derin makroekonomik kırılmalar arasında gidip gelen dalgalı bir yapı sergilemiştir. Bu dalgalanmanın temel nedeni, üretim yapısındaki yapısal zafiyetler ile uluslararası sermaye, enerji ve teknolojiye olan yüksek bağımlılığın birlikte var olmasıdır. Küresel ekonomi politik dengelerin hızla değiştiği günümüzde Türkiye, dış şoklara açık, kırılgan ve politika manevra alanı sınırlı bir ekonomi görünümü arz etmektedir.

Bu makalede Türk ekonomisinin başlıca kırılgan noktaları, uluslararası bağımlılık kanalları ve küresel ekonomi politik sistem içindeki zayıf konumu analiz edilmekte; ardından orta ve uzun vadeli çözüm önerileri sunulmaktadır.

I. Türk Ekonomisinin Temel Kırılgan Noktaları

1. Cari Açık ve Dış Finansman Bağımlılığı

Türkiye kronik cari açık veren ülkeler arasında yer almaktadır. Bu açık büyük ölçüde:

a)Enerji ithalatı,

b)Orta–yüksek teknoloji ürünlerinde dışa bağımlılık,

c)Düşük katma değerli ihracat yapısı,

nedeniyle oluşmaktadır.

Cari açığın finansmanı ise ağırlıklı olarak kısa vadeli portföy yatırımları ve dış borçlanma yoluyla sağlanmaktadır. Bu durum, küresel faiz artışları ve risk algısındaki değişimlere karşı ekonomiyi son derece hassas kılmaktadır.

2. Döviz Kuru Geçişkenliği ve Enflasyon Sarmalı

Türkiye'de döviz kuru artışlarının fiyatlara geçişkenliği yüksektir. Bunun temel nedenleri:

a)İthal girdi oranının sanayide çok yüksek olması,

b)Enerji fiyatlarının doğrudan maliyetleri belirlemesi,

c)Kurumsal fiyatlama davranışlarında beklenti bozulması.

Sonuç olarak kur şokları, enflasyon–faiz–kur sarmalını tetiklemekte; para politikasının etkinliği zayıflamaktadır.

3. Borçluluk Yapısı ve Finansal Kırılganlık

Özel sektörün ve kamunun döviz cinsinden borçluluğu, kur artışlarını sistemik risk unsuruna dönüştürmektedir. Bankacılık sektörü görece sağlam görünmekle birlikte, reel sektörün bilançoları kur oynaklıklarına karşı savunmasızdır.

II. Uluslararası Bağımlılık Alanları

1. Enerji Bağımlılığı

Türkiye enerji ihtiyacının yaklaşık üçte ikisini ithalat yoluyla karşılamaktadır. Bu durum:

a)Cari açığı kalıcı hale getirmekte,

b)Jeopolitik riskleri ekonomik risklere dönüştürmekte.

c)Küresel enerji fiyatlarındaki dalgalanmaları doğrudan iç enflasyona taşımaktadır.

2. Teknoloji ve Ara Malı Bağımlılığı

İhracat hacmi artmasına rağmen, ihracatın teknoloji düzeyi düşüktür. Türkiye;

a)Yüksek teknoloji ürünlerinde net ithalatçı,

b)Orta teknoloji üretimde dahi dış girdiye bağımlı,

bir yapıya sahiptir. Bu da ihracat artışının bile döviz ihtiyacını azaltamaması sonucunu doğurmaktadır.

3. Finansal Sermaye ve Küresel Likidite Bağımlılığı

Türkiye, küresel likiditenin bol olduğu dönemlerde büyüyen; daraldığı dönemlerde ise sert krizlerle karşılaşan bir ekonomi modeline sahiptir. Bu yapı:

a)Para politikasında bağımsızlığı sınırlar.

b)Ülkeyi "yüksek faiz–yüksek risk" kategorisine hapseder

III. Uluslararası Ekonomi Politik Dengelerde Türkiye'nin Zayıf Noktaları

1. Küresel Güç Blokları Arasında Sıkışmışlık

ABD–AB ekseni, Çin'in yükselişi ve Rusya faktörü arasında Türkiye:

a)Net bir ekonomik–ticari eksen oluşturamamış

b)Jeopolitik avantajını ekonomik avantaja dönüştürememiştir

Bu belirsizlik, uzun vadeli yabancı yatırımların önünde önemli bir engel oluşturmaktadır.

2. Küresel Değer Zincirlerinde Alt Segmentte Kalma

Türkiye, küresel üretim zincirlerinde:

a)Tasarım ve teknoloji geliştiren değil,

b)Montaj ve ara üretim yapan,

bir pozisyondadır. Bu durum, gelir artışını ve sanayide verimlilik sıçramasını sınırlamaktadır.

3. Kurumsal Güven ve Hukuk Ekonomisi Sorunu

Uluslararası sermaye açısından öngörülebilirlik, hukuki güvenlik ve kurumsal istikrar kritik önemdedir. Türkiye'de bu alanlardaki zayıflıklar:

a)Risk primini yükseltmekte

b)Finansman maliyetlerini artırmaktadır

IV. Çözüm Önerileri: Yapısal ve Stratejik Dönüşüm

1. Üretim Odaklı Sanayi Politikası

a)Orta ve yüksek teknoloji üretimine yönelik sektörel sanayi planları.

b)Kamu–özel iş birliğiyle stratejik sektörlerde ölçek oluşturulması.

c)Ara malı üretiminin yurt içinde geliştirilmesi.

2. Enerji Dönüşümü ve Yerli Kaynaklar

a)Yenilenebilir enerji yatırımlarının hızlandırılması.

b)Enerji verimliliği politikalarının zorunlu hale getirilmesi.

c)Yerli enerji teknolojilerinin geliştirilmesi.

3. Finansal Mimari ve Uzun Vadeli Sermaye

a)Kısa vadeli sıcak para yerine doğrudan yatırımı teşvik eden yapı.

b)Kalkınma bankacılığının güçlendirilmesi.

c)Stratejik sektörler için uzun vadeli ve düşük maliyetli finansman.

4. Kurumsal Reformlar ve Hukuk Güvencesi

a)Ekonomik karar alma süreçlerinde kurumsallaşma.

b)Merkez Bankası ve düzenleyici kurumların bağımsızlığı.

c)Hukukun öngörülebilirliğinin güçlendirilmesi.

Sonuç

Türk ekonomisinin kırılganlıkları geçici dalgalanmalardan değil, derin yapısal sorunlardan kaynaklanmaktadır. Uluslararası bağımlılık, yanlış kurgulanmış büyüme modeliyle birleştiğinde Türkiye'yi küresel şoklara açık hale getirmektedir. Kalıcı çözüm; kısa vadeli istikrar önlemlerinden ziyade, üretim, teknoloji, enerji ve kurumsal yapıda köklü bir dönüşüm gerektirmektedir.

Bu dönüşüm başarılabildiği ölçüde Türkiye, uluslararası ekonomi politik dengelerde edilgen değil, etkin bir aktör haline gelebilecektir.

İbrahim KONOKMAN (1891/1970)

Ankara Büyükşehir Belediyesi EGO Genel Müdürlüğü İç Denetçisi Recep Konokman'ın Babasının Dedesi.

Birinci Cihan Harbi Hicaz/Bağdat/Yemen Gazisinin Hatıralarından

(Vefatından kısa bir süre önce 1970 yılında şahsı ile yapılan görüşmeden)

"Hayatınızı bize kısaca anlatır mısınız?"

Anlatayım. Askere gidinceye kadar çobanlık yaptım. 13-14 yaşlarındaydım. Jandarmalar Çataltepe'deki yaylada yakalayıp, beni "Bu askerlik yapar" diye, yaşım tutmadığı halde alıp götürdüler, Kırşehir'de seçim yapıldı." Kafkas bölgesini isteyenler. Yemen bölgesini isteyenler ayrılsın" dediler. Biz Yemen'i istedik, Kafkas bölgesine gidip de kurtulanlar, tesadüfen kurtulmuşlar. Pek fazla kurtulan da olmamış.

Biz doğru Bağdat cephesine gittik. Üç dört sene orada muhasara altın¬da kaldık. Kerbelâ'da İngilizler'e esir düştük. Yaya olarak Arabistan, Ye¬men, Sana'dan geçip, vapura bindik. Doğruca Hindistan'a vardık. Kelb-Hüdâ (Kalb-Hüdâ)'da tel çember içine alındık. Hintliler bizi "Hıristiyan "diyerek taşlamaya başladılar. Namaz vakti olunca, esirlerden birisi ezan okudu. "Demek ki bunlar da müslümanmış" diye bağırışarak, bizi ekmek yağmuruna tuttular. Altı sene esir kamplarında, Kalb-Hüdâ ile Yeni Delhi arasındaki demiryolunda esir olarak çalıştık.

Üç sefer babama devlet tarafından, ölüm künyem gelmiş. Babam, "Be¬nim oğlumun sağlık haberini kim verirse ona bir inek vereceğim" demiş.

(1.İnönü Savaşı Londra Görüşmeleri sonrasında) İngilizler bizi Mısır'a kadar getirip, askere bir daha alınmayacağımız hususunda sözleşmeli olarak teslim ettiler. Biz Mısır'dan teskereyi aldık, İzmir'e kadar geldik.

İzmir yeni işgal olmuş. Bize İngilizler (esirlere) bir yemek yedirdiler. Burada yemeğin tesirinden gözlerimiz kör oldu. Saçlarımız döküldü.

Almanlar müttefikimiz olduğundan, Alman Hastahânesi'ne kaldırılarak tedavi olduk.

Tâ Hindistan'dan aldığım çay çuvalı sırtımda olduğu halde, yürüyerek memleketime geldim. Kuruçay'da Ördek Mustafa ile Davul çayının derede karşılaştık. Konuştuk, tanıştık, Derhal koşarak babama haber vermiş ve ineği almış.

Köyden, Minnetoğlu'nun iki oğlu da esirmiş. Babamla bir yer münâkaşası yapmışlar.

Babama, "Kapzımal Dayı, benim iki oğlum var, esir. Birisi ölse, diğeri kurtulur gelir. Ben burayı sana yedirmem" demiş.

Allah'ın hikmeti, onun iki oğlu da kurtulamamış ve ölmüş, fakat ben geldim. "Büyük lokma ye, fakat büyük konuşma, "derler.

Hiç unutamam; Hüseyin Çavuş derler, birisi vardı. Onunla memleketimize Yemen'den bir mektup yazdık. Fakat altı senedir mektup yazmadığı¬mız için, kendi adresimizi de unutmuşuz. Bunun için adreslerimizi şöyle yazdık,

"Deveci Alayı, Katırcı Taburu, Atçı Bölüğü, Eşekçi Takımı." Mektubumuzun cevapları alaya, bu adrese gelmiş. Bizim alayda deve, katır, at, eşek vardı. Alay komutanı beni çağırdı.

"Anasına, babasına hayrı olmayıp, altı sene memleketine mektup yazmayan adamdan, vatana, millete ne hayır gelir, " diyerek iki tokat vurdu.

Ben esasen, Abdülhamid'in askeriydim. Bomba olayında Muhafız Ala-yı'ndaydım. Olayı aynen gördüm. Çok iyi bir padişahtı. Son zamanlar derdi ki:

"Demek ki ben, bu millete lâyık değilim. Lâyık olsaydım, bu millet beni isterdi."

Zâten böyle diyerek, padişahlığı kendisi bırakmış...

Torunu anlatıyor:

Yemen türküsünü duyduğu zaman hüngür, hüngür ağlardı. Niye ağladığı sorulunca da:

Siz orada olanları bilmezsiniz, derdi. Öldüğü zamanlar gözleri görmüyordu. Geleni sesinden tanırdı.

YEMEN TÜRKÜSÜ

Şu Yemen'de akan sular akmıyor,
Cerrah gelip hastalara bakmıyor,
Hastaların hiç birisi kalkmıyor,
Yemen çöllerinde kaldım ağlarım.

Ne çok imiş şu Yemen'in devesi.
Pek ağırdır Hudeybe'nin havası,
Yemen'e gelenin ağlar anası,
Yemen çöllerinde kaldım ağlarım.

Evimizin önünde çifte pınarlar,
İçerler suyunu beni anarlar,
Yemen'e gideni öldü sayarlar,
Yemen çöllerinde kaldım ağlarım.

Söyleyin babama abdestini alsın,
Okusun Kur'an-ı, namazım kılsın,
Benim gibi oğlu, arasın bulsun,
Yemen çöllerinde kaldım ağlarım.

Dertli anam benim için ağlasın,
Oğul hasreti ile ciğer dağlasın,
Körpe kuzum ile gönül eğlesin,
Yemen çöllerinde kaldım ağlarım.

Ahmet İSPİRDOĞAN

Emekli Öğretmen, Eğitimci, Kahramanmaraş İli Pazarcık İlçesinde yaşamaktadır.

Kadınım

Saçının teline bağlandım kaldım,
Beni eller gibi görme kadınım.
Arı'yıdım, kovanıma bal aldım,
Başka kimselere verme kadınım.

Dışarda dolaşma, seni tanırlar,
Gözlerine bakar, 'maral' sanırlar.
Nazından, cilvenden yararlanırlar
Olur olmaz yerde, durma kadınım.

Yaşını dert etme, olgunluk çağın,
Koruktan tatlıdır, üzümü bağın,
Gönülde fırtına, saç darmadağın,
Bırak dalgalansın, örme kadınım.

Bahçenin yarılan, nar'ı gibisin,
Baharda yaylanın, karı gibisin,
Nasıl bir sevdadır, eller ne bilsin.
Öyle vuruldum ki, sorma kadınım.

Artık her şey kıvamında tadında,
Âşk, kemâle ermiş, yâr vuslatında,
Çok dualar ettim, Tanrı katında,
Çıkmaz sokaklara, girme kadınım.

Nezih ERDEM

Balıkesir AFAD SEN İl Başkanı.

Kamu Görevlileri Açısından 5510 Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'na Göre 4/A ,4/B,4/C (Mülga) ve 4/D Statülerinin Karşılaştırılması

Giriş

Bu yazımızda okurlarımızın bazı temel mevzuat bilgi ve kavramlarına sahip olmaları için "5510 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununu ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa göre 4/A,4/B,4/C ve 4/D'li olmak nedir?" sorusuna cevap aranmış, ilgili mevzuat hükümlerine yer verilerek çalışanların özlük, disiplin, emeklilik ve sosyal güvenlik yönlerinden tabi oldukları statüler incelenerek, bilgi sahibi olunmasına çalışılmıştır.

A) 5510 SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNA GÖRE SİGORTALI

4/A: Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar,

4/B: Köy ve mahalle muhtarları ile hizmet akdine bağlı olmaksızın kendi adına ve hesabına bağımsız çalışanlardan ise;

1) Ticarî kazanç veya serbest meslek kazancı nedeniyle gerçek veya basit usulde gelir vergisi mükellefi olanlar,

2) Gelir vergisinden muaf olup, esnaf ve sanatkâr siciline kayıtlı olanlar,

3) Anonim şirketlerin yönetim kurulu üyesi olan ortakları, sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komandite ortakları, diğer şirket ve donatma iştiraklerinin ise tüm ortakları,

4) Tarımsal faaliyette bulunanlar,

4/C: Kamu idarelerinde;

1) Bu maddenin birinci fıkrasının (a) bendine tabi olmayanlardan, kadro ve pozisyonlarda sürekli olarak çalışıp ilgili kanunlarında (a) bendi kapsamına girenler gibi sigortalı olması öngörülmemiş olanlar,

2) Bu maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine tabi olmayanlardan, sözleşmeli olarak çalışıp ilgili kanunlarında (a) bendi kapsamına girenler gibi sigortalı olması öngörülmemiş olanlar ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 86'ncı maddesi uyarınca açıktan vekil atananlar,

Ayrıca;

4/A Kapsamında Sayılanlar:

a) İşçi sendikaları ve konfederasyonları ile sendika şubelerinin başkanlıkları ve yönetim kurullarına seçilenler,

b) Bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılan; film, tiyatro, sahne, gösteri, ses ve saz sanatçıları ile müzik, resim, heykel, dekoratif ve benzeri diğer uğraşları içine alan bütün güzel sanat kollarında çalışanlar ile düşünürler ve yazarlar,

c) Mütekabiliyet esasına dayalı olarak uluslararası sosyal güvenlik sözleşmesi yapılmış ülke uyruğunda olanlar hariç olmak üzere, yabancı uyruklu kişilerden hizmet akdi ile çalışanlar,

d) 2/7/1941 tarihli ve 4081 sayılı Çiftçi Mallarının Korunması Hakkında Kanuna göre çalıştırılanlar,

e) 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanununda belirtilen umumî kadınlar,

f) Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen kurslarda usta öğretici olarak çalıştırılanlar, kamu idarelerinde ders ücreti karşılığı görev verilenler ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4 üncü maddesinin (C) bendi kapsamında çalıştırılanlar,

g) (Ek: 11/10/2011-KHK-665/29 md.) Türkiye İş Kurumu tarafından düzenlenen Toplum Yararına Çalışma Programlarından yararlananlar,

hakkında da uygulanır. (Ek cümle: 11/10/2011-KHK-665/29 md.) Bu fıkranın (g) bendinde sayılanlar için Türkiye İş Kurumu prim ödeme yükümlüsü olmakla birlikte bu Kanun kapsamında işyeri ve işveren sayılmaz.

Ayrıca;

4/B Kapsamında Sayılanlar:

10/7/1953 tarihli ve 6132 sayılı At Yarışları Hakkında Kanuna tabi jokey ve antrenörler

Ayrıca;

4/C Kapsamında Sayılanlar:

a) Kuruluş ve personel kanunları veya diğer kanunlar gereğince seçimle veya atama yoluyla kamu idarelerinde göreve gelenlerden; bu görevleri sebebiyle kendilerine ilgili kanunlarında Devlet memurları gibi emeklilik hakkı tanınmış olanlardan hizmet akdi ile çalışmayanlar,

b) Başbakan, Cumhurbaşkanı yardımcıları, bakanlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, belediye başkanları, il encümeninin seçimle gelen üyeleri,

c) Birinci fıkranın (c) bendi kapsamında iken, bu kapsamdaki kişilerin kurduğu sendikalar ve konfederasyonları ile sendika şubelerinin başkanlıkları ve yönetim kurullarına seçilenlerden aylıksız izne ayrılanlar,

d) Harp okulları ile fakülte ve yüksek okullarda, Milli Savunma Bakanlığı hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken askerî öğrenci olanlar ile astsubay meslek yüksek okulları ve astsubay naspedilmek üzere temel askerlik eğitimine tâbi tutulan adaylar,

e) Polis Akademisi ile fakülte ve yüksek okullarda, Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken Emniyet Genel Müdürlüğü hesabına okumaya devam eden öğrenciler ile polis nasbedilmek üzere Polis Meslek Eğitim Merkezlerinde polislik eğitimine tabi tutulan adaylar,

f) (Ek: 2/1/2017 - KHK - 680/73 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7072/71 md.) Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi ile fakülte ve yüksekokullarda Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı nam ve hesabına okuyan veya kendi hesabına okumakta iken Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığı nam ve hesabına okumaya devam edenler ile subay ve astsubay naspedilmek üzere temel askerlik eğitimine tabi tutulan adaylar.

B) 657 SAYILI DEVLET MEMURLARI KANUNUNA GÖRE 4/A,4/B,4/C ve 4/D'Lİ OLMAK

Kamu hizmetleri; memurlar, sözleşmeli personel, geçici personel ve işçiler eliyle gördürülür.

4/A: Memur:

Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler, bu Kanunun uygulanmasında memur sayılır.

Yukarıdaki tanımlananlar dışındaki kurumlarda genel politika tespiti, araştırma, planlama, programlama, yönetim ve denetim gibi işlerde görevli ve yetkili olanlar da memur sayılır.

4/B: Sözleşmeli personel:

Kalkınma planı, yıllık program ve iş programlarında yer alan önemli projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği için şart olan, zaruri ve istisnai hallere münhasır olmak

üzere özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren geçici işlerde, Cumhurbaşkanınca belirlenen esas ve usuller çerçevesinde, ihdas edilen pozisyonlarda, mali yılla sınırlı olarak sözleşme ile çalıştırılmasına karar verilen ve işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlileridir.

4/C: (Mülga: 20/11/2017 - KHK-696/17 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/17 md.)

4/D: İşçiler:

(Değişik birinci cümle: 4/4/2007 - 5620/4 md.) (A), (B) ve (C) fıkralarında belirtilenler dışında kalan ve ilgili mevzuatı gereğince tahsis edilen sürekli işçi kadrolarında belirsiz süreli iş sözleşmeleriyle çalıştırılan sürekli işçiler ile mevsimlik veya kampanya işlerinde ya da orman yangınıyla mücadele hizmetlerinde ilgili mevzuatına göre geçici iş pozisyonlarında altı aydan az olmak üzere belirli süreli iş sözleşmeleriyle çalıştırılan geçici işçilerdir.

Sonuç:

1- 16.06.2006 tarihinde resmi gazetede yayımlanan 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ile sosyal güvenlik bakımından eski tabiriyle işçi, BAĞ-KUR'lu ve memur olarak adlandırılan çalışanlar SGK çatısı altında tek çatıda toplanmıştır.

2- Çalışma hayatında çalışanlar özlük hakları ve emeklilik ile ilgili sorunlarının çözümü konusunda bilgi talep ederken tabi oldukları statüleri yanlış dile getirebilmektedirler.

Örnek 1: 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa Tabi kadrolu memur 657 ye göre 4/A'lı olup, 5510'a göre ise 4/C'lidir.

Örnek 2 : 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4/B maddesi uyarınca ''Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar'' çerçevesinde istihdam edilmiş Sözleşmeli Kamu Görevlileri 5510 sayılı kanuna göre 4/A statüsündedir.

3-Daha önce 1 yıldan az süreli veya mevsimlik hizmetlerde 657 sayılı kanunun 4/C maddesi uyarınca kamuda ''Geçici Personel'' istihdamı uygulamasına 696 sayılı KHK ile son verilmiştir. (Mülga: 20/11/2017 - KHK-696/17 md.; Aynen kabul: 1/2/2018-7079/17 md.) Yine bu şekilde çalışanlar da 5510 açısından 4/A statüsündedir.

4- 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4/D maddesi uyarınca sürekli işçi kadrolarında belirsiz süreli iş sözleşmeleriyle çalıştırılan sürekli işçiler ile mevsimlik veya kampanya işlerinde ya da orman yangınıyla mücadele hizmetlerinde ilgili mevzuatına göre geçici iş pozisyonlarında altı aydan az olmak üzere belirli süreli iş sözleşmeleriyle çalıştırılan geçici işçiler istihdam edilmişlerdir. Yine bu şekilde çalışanlar da 5510 açısından 4/A statüsündedir.

5- Sürekli (Daimi) işçiler ile Geçici (Daimi Olmayan) İşçiler kamuda 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 4/D maddesi uyarınca istihdam edilmekle beraber 4857 sayılı İş Kanunu hükümleri çerçevesinde görev yapmaktadır.

6- Kamuda görev yapan 4/A kapsamındaki memurların özlük hakları 657 sayılı kanuna göre belirlenirken, 4/B ve 4/D kapsamındaki kamu görevlilerinin özlük hakları ise hem 657 hem de 4857 sayılı İş kanununa göre belirlenmektedir.

7- 5510 sayılı kanunun yürülüğe girdiği tarihten önce Kamuda işe başlayan 657 S.K nun 4/A kapsamındaki memurların emeklilik iş ve işlemleri 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa göre, 657 S.K nun 4/B ve 4/D kapsamındaki kamu görevlilerinin ise 5510 sayılı kanunun 4/A statüsünden yapılmaktadır.

8- 5510 sayılı kanunun yürülüğe girdiği tarihten sonra Kamuda işe başlayan 657 S.K nun 4/A kapsamındaki memurların emeklilik iş ve işlemleri 5510 sayılı kanunun 4/C statüsünden, 657 S.K nun 4/B ve 4/D kapsamındaki kamu görevlilerinin ise 5510 sayılı kanunun 4/A statüsünden yapılmaktadır.

Ali KÜÇÜKDAĞLI

Ankara Hahıvat Fakültesi Mezunu, Emekli Eğitimci, Şair ve Yazar, Dergimizin Başyazarı

Kervan

Yetişmeye çalış sen.
Kervan yolda dizilir.
Eğer biraz geciksen.
Yolda yalnız kalırsın.

Şimdi bir an düşünsen.
Yolcu musun, Hancı mı?
Sonsuza giden yolun.
Sahibi Kervancı mı?

Azıksız çıkma yola.
Kimden destek alırsın.
Muhtaç olursun kula.
Çok çaresiz kalırsın.

Fazla meyletmeyelim.
Yalan Dünya Hanına.
Haydi Kalk Katılalım.
Sonsuzluk Kervanına.

Oğuz Semih ARIK

Boğaziçi Üniversitesi Öğrencisi, Kahramanmaraş'ın Pazarcık İlçesinde doğmuştur. Üniversitelere Yerleştirme Sınavında (YKS'de) Türkiye 34.'sü olmuştur.

Tanzimat Devrinden Lozan'a Türk Modernleşmesi: Emperyalist İlişkiler Bağlamında Bir Değerlendirme

Tanzimat'tan Lozan'a uzanan süreç, Osmanlı Türk modernleşmesinin yalnızca siyasal kurumlar düzeyinde değil, aynı zamanda dünya ekonomisine eklemlenme biçimi bakımından da köklü dönüşümlere sahne olduğu bir dönemdir. Bu modernleşme girişimlerinin çoğu zaman iç dinamiklerden kaynaklandığı düşünülse de dış baskılar ve emperyalist güçlerin yönlendirmelerinin de azımsanamayacak etkileri olmuştur. Dolayısıyla bu tarihsel çizgiyi, yalnızca reformların içeriğine ve uygulanış biçimine bakarak değil, imparatorluğun dünya kapitalist sistemi içindeki konumunu göz önünde bulundurarak değerlendirmek gerekir.

1839 Tanzimat Fermanı, Osmanlı'nın giderek artan askerî ve ekonomik baskılar karşısında merkezî otoriteyi yeniden tesis etme ve Avrupa devletleriyle uyumlu bir idari yapı kurma çabasının ürünüdür. Burada Kavalalı Mehmed Ali Paşa isyanı, Devletin içine düştüğü acziyeti gözler önüne sermektedir. Osmanlı Devleti'nin bir valisi olan Mehmed Ali Paşa orduları ile Kütahya'ya kadar gelmiş, İstanbul'a bir adım kalmıştır. Bu durum merkezi otoritenin zayıflığının açık bir göstergesidir. Bu isyanı kendi içinde çözemeyen Osmanlı Devleti İngiltere Devleti'ne başvurmuştur. Bu olaylar sonrasında ilan edilen Tanzimat Fermanı, Osmanlı devletini oluşturan farklı uluslara yeni haklar ve güvenceler vererek Devlete olan bağımlılıklarını arttırmayı amaçlamıştır. Bunun yanında imzalanan Baltalimanı Antlaşması Osmanlı Devleti'ne edilen yardımın bir diyeti gibi düşünülebilir. İmzalanan bu antlaşma ile Osmanlı devleti kapitalist üretime geçmiş Devletler için bir açık pazar haline gelmiştir. Düşük vergi oranları ile Osmanlı Devleti'nden hammadde alan kapitalist ülkeler ürettikleri ürünleri de Osmanlı Devletine satarak devletin iç ekonomik düzenine de büyük darbe vurmuşlardır.

Islahat Fermanı ve sonrasındaki düzenlemeler, eşit yurttaşlık, hukukun üstünlüğü ve mülkiyet haklarının genişletilmesi gibi modern Devlet ilkelerini taşısa da bunlar aynı zamanda yabancı sermayeye daha güvenli bir yatırım ortamı sağlamıştır. Aynı zamanda Kırım Savaşı sırasında Osmanlı ile beraber Rusya'ya karşı savaşan İngiltere ve Fransa'nın da Islahat Fermanı'nın ilan edilmesi yönünde telkinleri olmuştur. Devlet-i Aliyye ise Paris Barış Konferansına katılabilmek ve Avrupa devletleri arasında sayılabilmek için Islahat Fermanı'nı ilan etme konusunda istekli davranmıştır. Bu fermanlar Osmanlı Devleti için azınlıklara hukuki özgürlükler ve eşit yurttaşlık hakları vererek devlete bağlılıklarını arttırmayı, isyanları önlemeyi ve en önemlisi de merkezi otoriteyi güçlendirmeyi amaçlasa da Fransız İhtilali'nden gelen güçlü milliyetçilik akımları karşısında başarılı olamamıştır. Aksine Tanzimat ve Islahat Fermanlarının ilan edilmesinde büyük baskıları olmuş kapitalist devletlerin amacı Osmanlı Devleti içinde yaptıkları ticaretler için

hukuki ve siyasi güvence sağlamaktı. Çünkü bu fermanlar tacirlere devletin sorgusuz malınıza el koyamayacağına dair güvenceler veriyordu. Fakat şu unutulmamalıdır batılı devletlerde gördüğümüz modernleşme hareketlerinin aksine bunlar halk tarafından elde edilmiş haklar değildi, aksine bunlar padişah tarafından lütfedilmiş haklardı. Bu aşamada Osmanlı Devleti Londra ve Paris merkezli kapitalizm tarafından ayakta kalması için destek verilen fakat fazla da güçlenmesi istenilmeyen kârlı bir ticaret sahası gibi düşünülebilir.

1881 yılına geldiğimizde ise Osmanlı Devleti borçlarını ödeyemeyecek duruma gelmiş ve Duyun-u Umumiye (Borçlar İdaresi) kurulmuştur. Bu durumda borç sahipleri Osmanlı Devleti içinde bazı vergileri doğrudan kendileri toplama haklarına sahip olmuşlardır, halktan alınan vergi doğrudan borç sahipleri tarafından toplanmaktadır. Bu durumda Osmanlı Devleti bazı tarihçilere göre yarı sömürge bir devlete dönüşmüştür. II. Meşrutiyet'in ilanıyla birlikte modernleşme düşüncesi daha siyasal bir nitelik kazanmış, Anayasal düzen ve meclis deneyimi toplumsal katılımın artmasını sağlamıştır. Ancak aynı dönemde gelen ağır Balkan Savaşı ve Birinci Dünya Savaşı yenilgileri Osmanlı Devleti için topyekûn bir kurtuluştan ziyade Ulusal bir bağımsızlık düşüncesinden başka yol olmadığını gözler önüne sermiştir.

Millî Mücadele ve Cumhuriyet'in kuruluşu, modernleşmenin emperyalist baskılar karşısında bağımsızlık temelinde yeniden tanımlandığı bir kopuş noktasıdır. Millî mücadeleyi yönetenler Osmanlı Devleti'nin son dönemini yaşamış ve içine düştüğü sıkıntıları görmüş komutanlardı. Dolayısıyla ekonomik bağımsızlığın yeni kurulacak devlet için ne kadar önemli olduğunu geçmişte acı şekilde tecrübe etmişlerdi. Bundan dolayı gerek Lozan Antlaşması sırasında gerek sonrasında bunun için büyük mücadeleler verilmiştir. Erken cumhuriyet döneminin içine kapanık, aşırı Devletçi politikası da Osmanlı Devleti'nden kalan bu tecrübenin bir tezahürüdür.

Genel olarak değerlendirildiğinde Tanzimat'tan Lozan'a modernleşme,

1-"Batılılaşma hareketi",

2- "Merkezi otoriteyi güçlendirme çabası" ve

3- "Kapitalist çevrelerin baskıları sonucunda verilen tavizler" şeklinde olarak 3 ana başlıkta tasnif edilebilir.

Yazımızı da şu üç noktadan özetleyebiliriz:

1-Osmanlı Devleti kendi içinde askeri ve siyasi olarak güçsüz durumda olduğu için kapitalist çevrelerden yardımlar istemek zorunda kalmış, fakat o yardımların bedeli olarak verilen tavizler Devleti geri döndürülemez bir çöküşe sürüklemiştir.

2-Tüm bu modernleşme çabaları Devleti kurtaramamıştır. Çünkü Batı modernleşmesinin aksine Osmanlı Devleti'nde yapılacak ıslahatları talep edecek ve sırtlayacak bir burjuvazi yoktur. (Burjuvazi: Sermayedar, ekonomik girişimci ya da kapitalist manalarına gelir)

3-Yapılan ıslahatlar toplumdaki burjuvazi tarafından yöneticilere baskı kurularak alınmamış, aksine topluma bahşedilmiştir. Dolayısıyla yukarıdan aşağı uygulanmış ve halka nüfuz edememiştir. Bu durum da modernleşme hareketinin başarısız olmasındaki en büyük nedendir.

Alisa Çiçek AKYOL
Canlı Radyo Yayını Yapımcısı, Sivil Toplum Kuruluşları Gönüllüsü.

Hızlı Kentleşmeye Uyum Sürecinde Açık Hava Sineması (2)

(Bir önceki sayıdan devam)

Sincan Yenikent Sineması / Ankara

Sinema ve Felsefe:

Sinemanın felsefeyle aralarında benzersiz bir ilişki bulunmaktadır. Dolayısıyla da sinema sanatı felsefi bir deneyim şeklinde karşımıza çıkar. Kısaca sinema felsefi bir haldir (Badiou, 2013, p. 202/Aktaran: Erenözlü, S.S., 2023). Bu anlamda sinema sanatı, insan hayatının bir kopyasını ya da yeniden üretimini sunar ki, tam da bu manada görsel sanatların en önündedir. Böylece konusu ne olursa olsun; felsefe nasıl ki insanı yansıtıyorsa, sinema da aynı felsefedeki gibi yalnızca düşünce eyleminden dolayı insanı yansıtır. Ayrıca sinema sanatı, kamera sanki insanın gözüymüş gibi sinematografik bir pencereden bakışıyla da felsefedeki gibi gerek düşünce gerekse de görme yetisiyle varlık gösterir (Erenözlü, S.S. 2023).

Sinemayı seyretmek pasif bir eylem gibi görünse de izleyiciye yüklenen sorumluluk açısından aktif, hatta izleyicinin katılımını isteyen bir aktivitedir. Kısaca, sanata karşı duyumsanması gerekli olan sorumluluk bilinci halidir. Ayrıca sinema, sanat olarak yaşamı hazır biçimde sunmadığı için seyirciye de onun dilini anlaması hususunda sanatsal bir sorumluluk yükler. Lotman, sinemanın gelişimi ve seyircinin bu gelişime dair üstleneceği sorumluluğu şöyle aktarır; "Başlangıçta sinema büyük sessizlikti. Sanatçının gayretiyle konuşmaya ve çağdaş hayatın mühim taraflarını anlatarak açıklamaya başlamıştır. Ne var ki sanatta konuşmayı öğrenmekten ziyade seyircinin de dinleyerek anlamasını öğrenmesi gerekmiştir (1999, p. 148/Aktaran: Erenözlü, S.S. 2023).

Sinemanın Felsefi Boyutu:

Film seyretme, tartışma, sinema üstüne konuşma, aynı zamanda da sosyalleşmedir. Jarvie'ye (1970) göre sinemayı din, aile, okul gibi sosyal bir kurum haline getiren de bu olgudur. Hauser herhangi bir sınıf ve kültür çevresine ait olmayışı bakımından sinemayı, demokratik bir sanat biçiminde niteler. Sinema resim, heykel gibi plastik sanatlardan ve klasik müzik gibi üst kültür ürününden farklı biçimde toplumun her kesimine seslenerek onları aynı seyirde sinema salonunda buluşturur (1984: 420/Aktaran: Erkılıç, H. 2009).

Sinemayı seyretmek pasif bir eylem gibi görünse de izleyiciye yüklenen sorumluluk açısından aktif, hatta izleyicinin katılımını isteyen bir aktivitedir. Kısaca, sanata karşı duyumsanması gerekli olan sorumluluk bilinci halidir. Ayrıca sinema, sanat olarak yaşamı hazır biçimde sunmadığı için seyirciye de onun dilini anlaması hususunda sanatsal bir sorumluluk yükler. Lotman, sinemanın gelişimi ve seyircinin bu gelişime dair üstleneceği sorumluluğu şöyle aktarır; "Başlangıçta sinema büyük sessizlikti. Sanatçının gayretiyle konuşmaya ve çağdaş hayatın mühim taraflarını anlatarak açıklamaya başlamıştır. Ne var ki sanatta konuşmayı öğrenmekten ziyade seyircinin de dinleyerek anlamasını öğrenmesi gerekmiştir (1999, p. 148/Aktaran: Erenözlü, S.S. 2023).

Sinemanın Felsefi Boyutu:

Film seyretme, tartışma, sinema üstüne konuşma, aynı zamanda da sosyalleşmedir. Jarvie'ye (1970) göre sinemayı din, aile, okul gibi sosyal bir kurum haline getiren de bu olgudur. Hauser herhangi bir sınıf ve kültür çevresine ait olmayışı bakımından sinemayı, demokratik bir sanat biçiminde niteler. Sinema resim, heykel gibi plastik sanatlardan ve klasik müzik gibi üst kültür ürününden farklı biçimde toplumun her kesimine seslenerek onları aynı seyirde sinema salonunda buluşturur (1984: 420/Aktaran: Erkılıç, H. 2009).

Sinema, seyircisiz olamayacağına göre seyirciyle buluştuğu yer sinema salonudur. Kamusal bir alan olan sinema salonu (Hansen, 1990), kültürel ve sosyo-ekonomik bakımdan gelişmişliğin göstergesi olmakla beraber sinema ekonomisinin hayata geçerek sıcak paraya dönüştüğü yerdir (Erkılıç, H. 2009).

Her Dönem Kendi Sinema ve Seyircisini Meydana Getirir:

1940'lı senelere değin az sayıda üretilmiş olan yerli film, modernleşme politikasına uygun biçimde Şehir Tiyatrolarının güdümünde gelişme göstermiştir. 1950'li senelerde artış gösteren film sayısı, elektrik ve ulaşımdaki gelişmeye paralellik gösteren sinema salonlarının Anadolu'da yaygınlaşmasıyla beraber seyircinin şekli değişmiştir. Kentli seyirciden evvel Anadolu seyircisi, yerli yapımları benimsemiştir.

Seyirci profili genç ve üniversiteli bir kitleye doğru değişim gösterirken kadınların yeniden sinemaya gitmeye başladığı görülmüştür. Bunun en büyük etkeni, alışveriş merkezlerinin hem güvenilir hem de her türlü gereksinime cevap verir halde oluşuyla ailelerce tercih edilmiştir (Daş, 2008) Modern kent ile beraber kentin sosyal yapısı değişip bireyler arası ilişkiler farklı anlamlar kazanmıştır (Alkan, H. 2007).

Baudelaire, modernizm tanımını yaparken modern olanın bir yanının sonsuz ve değişmeyen, bir yanının ise anlık ve gelip geçici olan olduğunu söyler (Öztürk, s:221-222) Modern yaşam bireyselliği ve özellikle de metropol yaşamı beraberinde getirir (Peter Wollen, 1989, s:62). Kent yaşamı ekonomik işlevin ötesinde anlam sunarken sembolik bir dünyanın da çevresini çiziyor. R. Peet, kentteki mekânsal pratiklerin ekonomik ve politik olduğu kadar ideolojik ve sosyal bir nitelik de arz ettiğini öne sürer (Suner, a.g.y., s:95) S. Zukin'in de belirttiği gibi, metropol kültür sanayisi için de giderek önem kazanmıştır (Alkan, H. 2007).

Günlük hayatı ve onun mekânı olan kenti algılamanın onu kolektif hayallerle işlenen bir ürün biçiminde toplumun önüne sermenin en önemli araçlarından biri, sinemadır. Belgesel filmlerle daha çok öne çıkan kent olgusu zamanla fon biçiminde yerini bulurken bazen de kentin insanların üstünde bıraktığı iz, modern hayatı, metropol yaşamı, gibi daha kültürel olgularla öne çıkarır (Alkan, H. 2007).

İletişim bozukluğu, modern binalar arasında kaybolan insan, diğer insanlara ve topluma yabancılaşıp yalnızlığa doğru geçiş, kendine de yabancılaşan bir kitle, modern yapı ve kent hayatının izlenimi şeklinde karşımıza çıkar. Sonuçta metropol insanı Simmel'in ifadesiyle, bireysellik ile genellik arasında açmaza girerek abartılan öznelcilik denen bir tutumdur. Bireyin bu dünyada kendini yeniden bulup anlamlandırma gayreti modernizm ve sonrasında postmodernizm denen sürecin sinemaya yansımasıdır (Alkan, H. 2007).

Sinema ve kent ilişkisi olarak İstanbul, beyaz perdeye ekonomik ve toplumsal manadaki değişişimden etkilenerek yansır. Pek çok filmde kent, aşk, arzu ve hayalin mekânı biçimindeyken hayal kırıklığı, başarısızlık ve yalnızlığın yaşandığı yerdir.

Bu durum bilhassa modern kent yapısının bir gerçeğidir (Alkan, H. 2007).

Kentteki birey binalar içinde sıkışarak kent ve topluma yabancılaşıp modern kentli olup taşradan gelen küçük insandır. Bu bireyin, kentte var olma ve kente ait olma gayreti vurgulanır. Kent bu insanı itiyor gibi görünmüş olsa da aidiyet duygusuyla da sarmaktadır. İstanbul'dan gelip kente tamamen yabancılaşan diğer insanlar ise modern insandır. Toplumla bağı mecburiyetten var olan, çevresine güveni olmayan şüpheci tavrı bireyi tepkisiz hale getirmiştir. İstanbul, sinemada yan yana evlerde oturup birbirleriyle toplu taşıma araçlarında hiç konuşmadan saatlerce yolculuk yapabilen, kalabalıklarda yürüyebilen, her gün aynı saatte aynı yerden geçen bireyin yaşadığı bir kenttir (Alkan, H. 2007).

Göztepe Gözümoğlu Sineması / İzmir

Belgesel Film Geleneğinde Kent Öğesi:

1980'li senelerde televizyon sinemayı etkilemeden önce Türkiye'de bilhassa havanın ısınması ile beraber genelde Mayıs'tan Eylül'e kadar çalıştırılan, tahta sandalyelerin perdenin önüne dizilişiyle oluşan sinemalar açık hava sinemalarıdır. Herkesin yürüyerek ailece gidebildiği uzaklıktaydı. Ayrıca, sosyalleşme, buluşma ve tanışma yeriydi. Açık hava sinemalarının popülerlik zirvesi 1950'li senelerin sonu ve 1960'lı senelerin başında, bilhassa kırsal alanda yaşandı. 1958 senesinde Amerika Birleşik Devletlerinde dört binden fazla açık hava sineması vardı. Kapalı sinema salonuna kıyasla daha ucuz olup şehre gidip eve dönmenin yakıt tasarrufunu sağlamakla beraber bir açık hava sineması inşa etme ve bakım maliyeti kapalı bir sinemaya göre daha ucuzdu.

Ayrıca 1970'li senelerin sonu ve 1980'li senelerin başında kontrolden çıkan enflasyon ve emlak faiz oranındaki artışla, açık hava sinemasının kullandığı geniş araziler git gide daha pahalı hale geldi. Bundan dolayı da araziler açık hava sineması için kullanılmayacak oranda kıymetli oldu. Sinemanın büyülü dünyasında gecenin tül gibi dalgalanan yumuşak sessizliğinde bir araya gelenler hiç tanışmamış olsalar bile aynı hikâyede yol arkadaşıdırlar. Yaz, yalnızca sıcak hava ya da tatil demek değildir. Aynı zamanda insanların kolektif hafızasına yer eden, özlem dolu bir sinema mevsimidir.

Yazın Sinemadaki Temel Motifleri; Büyüme ve Değişim, Yolculuk ve Kaçış, Aşk ve Dostluk, Doğa ve Mekânın Rolüdür.

Yaz Sinemasının Ölümsüzlüğü:

Sinema, yazın tılsımıyla zamanı eğip bükerken geçmişle gelecek arasındaki zarif köprüleri kurmuş olan bir sanat biçiminde yeniden doğar.

Günümüzde hâlâ şehir meydanlarında, küçük kasaba parklarında, sahillerdeki taş avluları olan evlerin bahçesinde, gecenin serinliğini, yıldızların ışıltısını, birlikteliğin büyüsü ile seyirci üstündeki etkisi muhteşemdir.

Yaz mevsiminin getirmiş olduğu hafiflik, sinema perdesinde anlam bulurken seyirciye geçmişin özlemi ile bugünün neşesinin yanında geleceğin umudunu da sunar. İşte bu nedenle gerek bir festivalde gerek bir otel bahçesinde, gerekse de bir parkta olsun, yazlık sinema deneyimi olağanüstü bir ritüel ve toplumsal bir meditasyondur.

Zahide ÇAKIR

Mobbing Eğitim Yardım (MEYAD) Yönetim Kurulu Üyesi MEYAD BÜLTEN Yazı İşleri Müdürü.

İnsan İsrafı Emek Hırsızı "MOBBİNG"

Çalışma hayatınızda Mobbing yaşadığınızı düşünüyorsanız yaşamınızın fiziksel ve psikolojik açısından olumsuz yönde etkilendiği fark etti iseniz yalnız değilsiniz.

İş hayatı; işçi, işveren ve üçüncü kişilerin bir araya gelmesiyle oluşan beraberinde çeşitli toplumsal riskleri getiren sosyal bir olgudur. İş hayatının getirdiği riskler bazen bedensel bazen ruhsal rahatsızlıkları ortaya çıkarabilmektedir. Bu rahatsızlıklar konusunda mevcut hukuki düzenlemeler iş kazalarının önlemek ve meslek hastalıklarının yakalanması yönünde olsa da uygulamada aksaklıklar yaşanabilmektedir. Bu sıkıntılardan biri belki de günümüzde en önemlisi olarak gündemde yerini almakta olan Mobbing'dir.

Mobbing kavramı dünyada ve ülkemizde son yıllarda daha da dikkat çekmiş birçok araştırma ve tartışmaya konu olmuştur. Mobbing özetle; bir işyerinde çalışan kişiye karşı herhangi, bir nedenle üst, ast ve eşit çalışanlar tarafından psikolojik olarak zarar vermek veya yıldırmak için yapılan tutumsal, davranışsal ve duygusal saldırıdır. Mobbing çalışan bireylerin; kişilik haklarına, sağlık haklarını ve çalışma haklarına müdahale sonucu oluşan olumsuz durumların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

Çalışma hayatının ciddi sorunu haline gelen Mobbing'de, mağduru belirlemek, mağdurun sorunlarına hukuki çözümler bulabilmek, benzer kavramlardan ayrıştırmak ve tanımının yapılması önem teşkil etmektedir. Ancak bir o kadar da Mobbing uygulayıcısının bu kişilik bozukluğunun altında yatan sebeplerin araştırılması ve bu olumsuz davranışların engellenmesi de bir o kadar elzemdir.

Bilindiği gibi kamu çalışanları olarak bizler 08:30-17:30 arası mesai ile günde 8 saat kesintisiz mesai arkadaşlarımızla bir arada bulunuyoruz.

Çalışma hayatımızı mutlu geçirmekte mutsuz etmekte bizlerin elinde. Herkes mutlu bir iş yaşamı ister tabii ki ancak insanoğlu bu ortamı kontrol altında tutarak mutlu ortamı sağlamak ve daimi kılmak için çaba göstermelidir. İş şartları bazen olumsuz değişimlere uğrayabilmektedir. Çalışma ortamlarında asıl amaç; çalışanların önce kişisel sağlığı, bedensel ve ruhsal sağlığının korunması ve devamında işyerlerindeki iş verimi ve devamlılığı olmalıdır.

Mobbingi engellemek için neler yapılabilir?

1-Atamalarda liyakat ve ehliyet konularında adalet ilkesinin esas alınması.

2- İş tanımının açık ve net olması.

3- Yükselme kriterlerinde objektif ve adil olunması.

4-Yöneticilerin insan yönetimi konusunda eğitim almaları.

5- Yöneticilerin idarecilik konusunda denetime tabi tutulmaları başta olmak üzere; işe girişte ve her 5 yılda oryantasyon eğitimleri kapsamında mobbing eğitimlerinin zorunlu tutulması.

6- Mobbing mağdurlarına ve ailelerine rehabilitasyon desteği sağlanması.

7-Tarafsızlık ilkesi doğrultusunda Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumumca işin uzmanlarınca Mobbing'in çalışma hayatına etkisinin araştırılması ve ona göre çözüm bulunması.

8-Mobbing şikayeti gelmeyen yöneticiye ödül verilerek "MOBBİNGSİZ KURUM BAYRAĞI" gibi uygulamalar başlatılması,.

9-Gerek 657 Sayılı Kanun ve gerek 4857 sayılı kanun ve gerekse Türk Ceza Kanununda Mobbing suçların konusunda yasal düzenleme yapılması,

10-Sivil Toplum Kuruluşları (STK'lar) ile ilgili işbirliği yapılması.

Bu ve buna benzer çalışmalar ile önlemler ile Mobbing , etki ve sonuçları değerlendirilmesi gibi çalışmalar yapılabilir.

Elif ELLEK

Yaşı Küçük, Ruhu Büyük Bir Öğrencimizden Mektup

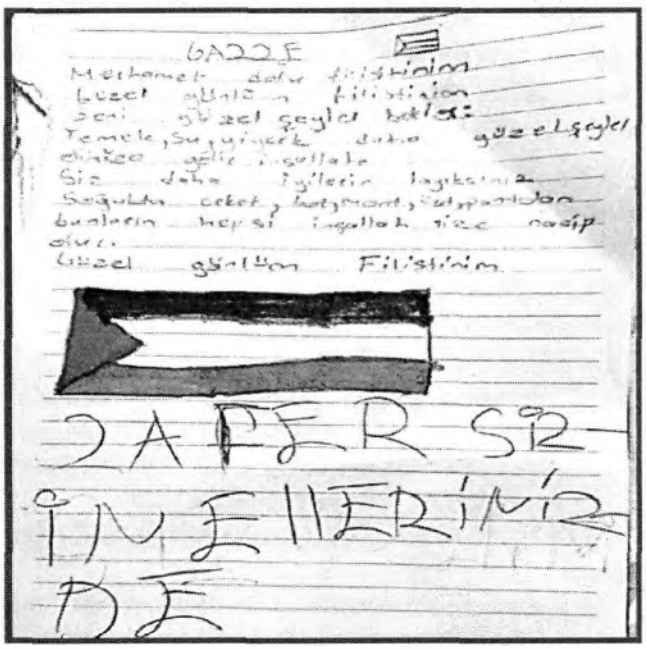

Yaşı Küçük / Ruhu Büyük Elif Ellek isimli kızımız, Babası Harun Ellek'in İKTA Dergisinin ikinci sayısını kendisine tanıtması ve Dergimizi gördükten sonra bu şiiri ve şiirinin altına çizdiği Filistin Bayrağını Dergimiz için yazdı ve bize bir mektup gönderir gibi gönderdi. Biz de bu hassas yüreğin yazıp de çizdiklerini yayınlamayı bir görev bildik. Güzel kalpli, masum yürekli evlatlarımızın hatırına ve onların duası hürmetine inşallah Kudüs ve Filistin özgür olacaktır.

Bu küçük Kızımızın mektubunun en altında büyük harflerle yazdığı şu söz işin özetidir: "Zafer Sizin Elinizde." Yani çalışmak gerek zafer için. Hazırlanmak gerek zafer için. Hazırlanmadan ve gerekli çaba ile çalışma göstermeden zafer olmaz.

Şu sözü herkes dinlesin: Allah (cc) akıl ve fikir vermiş. Çalışmadan zafer olmaz.

GAZZE

Merhamet dolu Filistin'im.
Güzel gönlüm Filistin'im.
Seni güzel şeyler bekler.
Yemek, su, yiyecek daha güzel şeyler.
Elinize gelir inşallah.

Siz daha iyilerine layıksınız
Soğukta ceket, bot, mont, üst, pantolon.
Bunların hepsi inşallah size nasip olur
Güzel gönlüm Filistin'im

ZAFER SİZİN ELİNİZDE

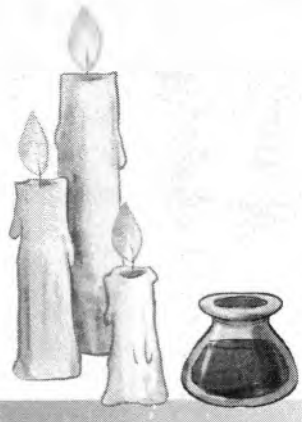

İnsan Kitap ve Topluma Dair Veciz Sözler

**"Söylesem tesiri yok, sussam gönül razı değil.
Çektiğim ıstırabı, elemi, bir ben, bir de Allah (cc) bilir."**
Fuzuli

**"Mühim olan illa da bu savaşı bizim kazanmamız değildir.
Asıl mühim olan bizim Ümmete ve gelecek nesillere iyi bir ders vermemiz,
onlarda cihad ruhunu diriltmemizdir."**
Şehid Şeyh İzzeddin El Kassam

"Bugünkü talebelik ilim yolculuğu değil, diploma avcılığıdır."
Nurettin Topçu

**Kim okurdu, kim yazardı?
Bu düğümü kim çözerdi?
Koyun kurt ile gezerdi?
Fikir başka başk'olmasa?**
Aşık Veysel

**"Ateş karşısında bozulmayan altın, altın karşısında bozulmayan kadın,
kadın karşısında bozulmayan erkek kalitelidir."**
Maksim Gorki

**Kimileri "yaşamak için yer." Kimileri de "yemek için yaşar."
Bu anonim sözden esinlenerek soruyorum:
"Bu toplumun geneli yaşamak için mi yiyor, yoksa yemek için mi yaşıyor?"
Buna cevap vermem zor, ancak şu cevabım ezelden ebede dek geçerlidir:
"Müslüman yaşamak için yer, yemek için yaşamaz."**
Ahmet Sandal

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları (İKTA-DER) Derneği Faaliyetlerinden Kareler

Ankara Tarihi Ulucanlar Eski Cezaevi yeni müze avlusunda bir anı.
11.01.2026

Ankara Milli Eğitim Müdürü Murat KÜÇÜKALİ kardeşimi ziyaret ederek hasbihal eyledik. Kendilerine bu vesileyle derneğimizin çıkarttığı dergiyi ve son kitabımı takdim ettim.

Hitap yalnız dil ile olmuyor.
Elleri de hitap sırasında kullanıyor insan.

Dün bir lisede öğrenci gençlerimize hitabımın resimlerine baktığımda bu gerçeği bir kez daha anladım.

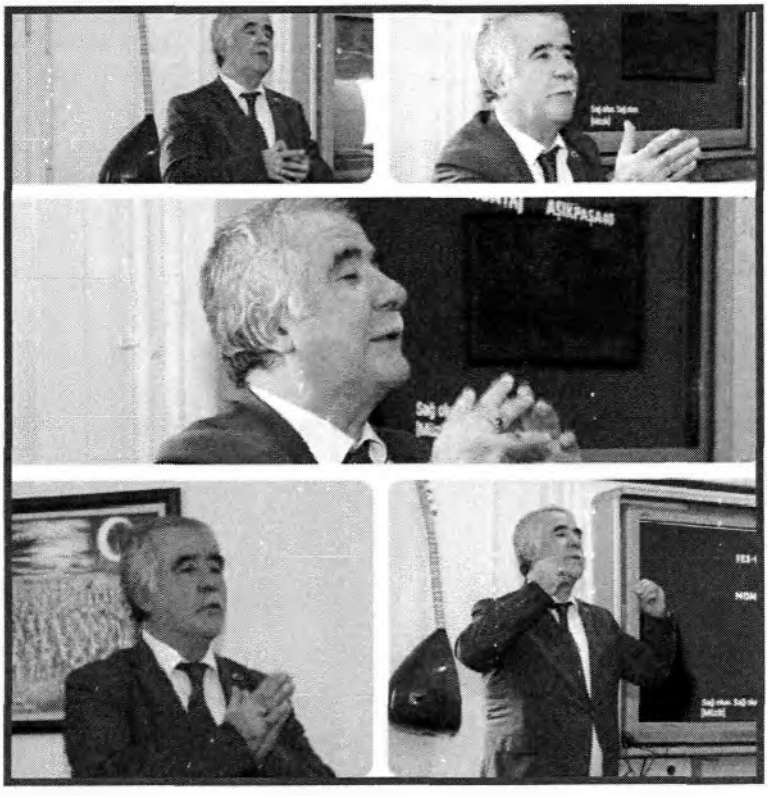

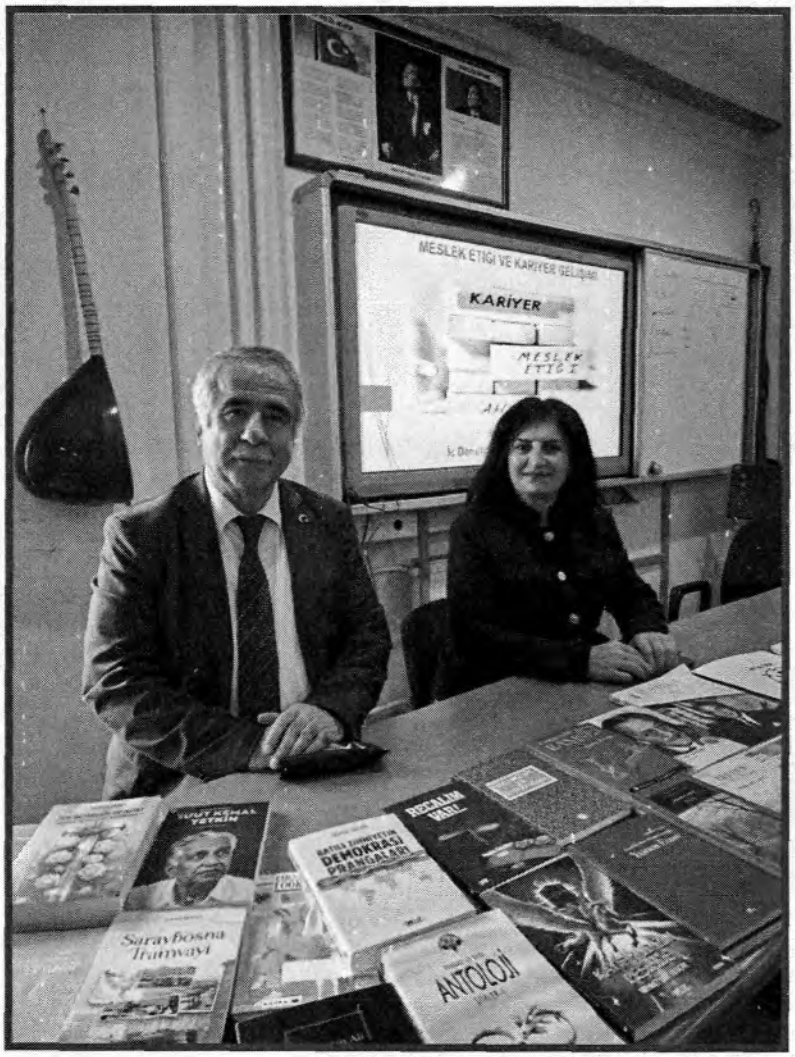

Eğitimlerden birer kare.

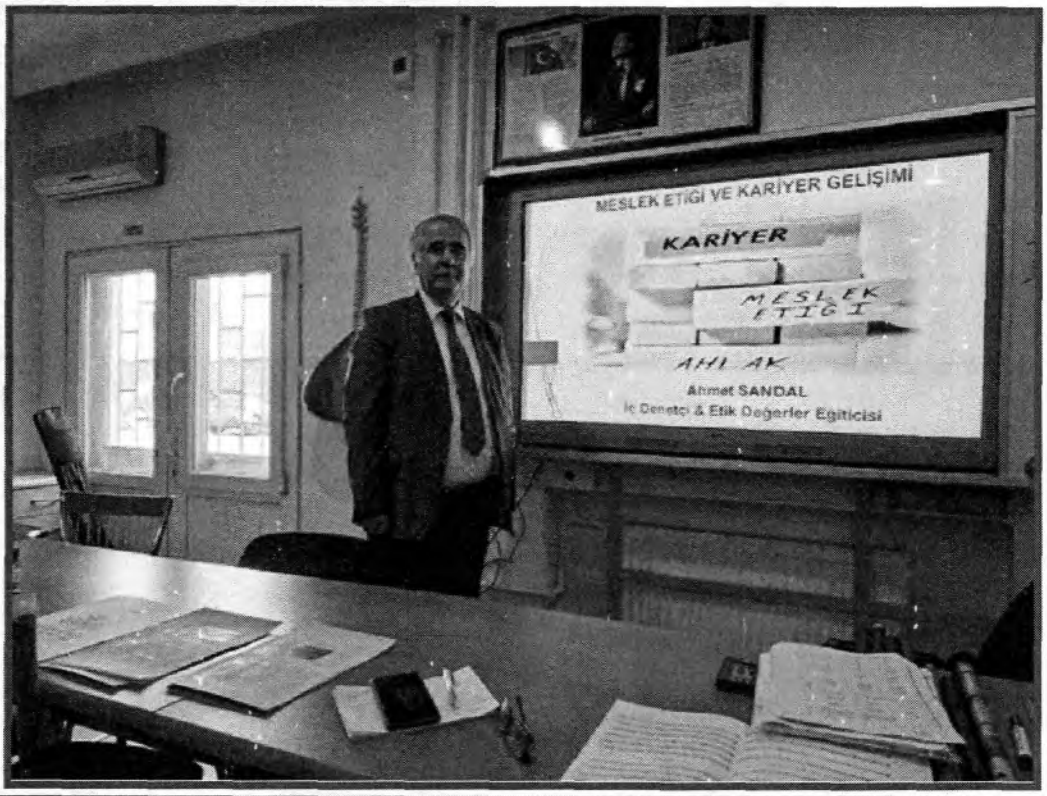

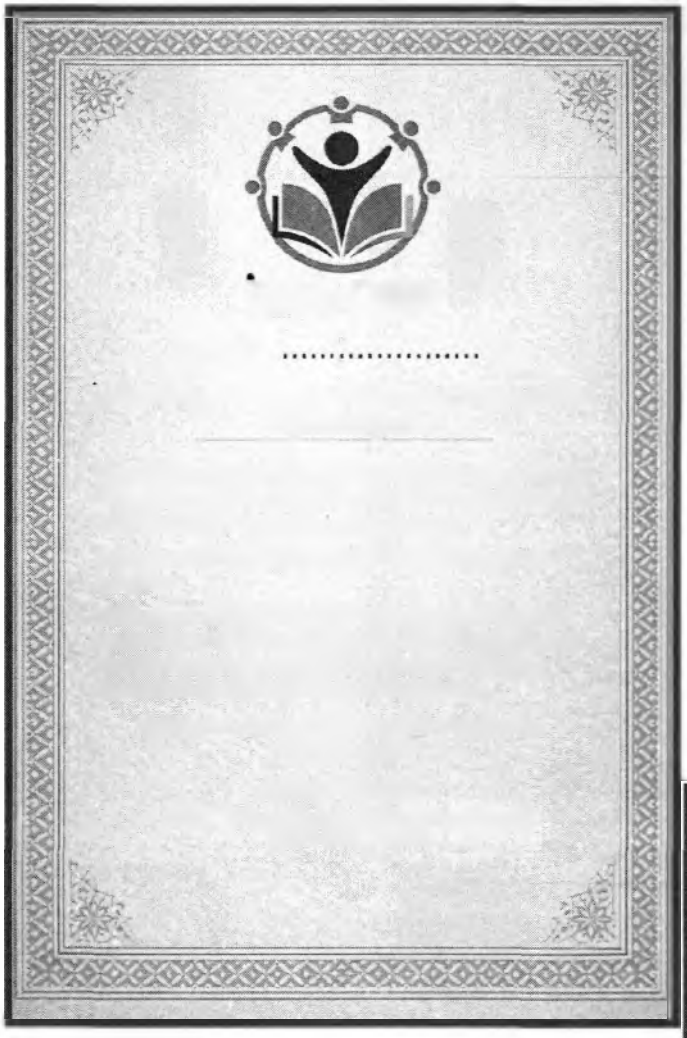

.....

İKTA-DER

Sayın .....

Değerli Kitap Dostu merhaba

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği olarak, *ilim, irfan ve kültür sahibi "kendini bilen"* insanlar meydana getirme ideali doğrultusunda çalışmalar gerçekleştiriyoruz.

Bu çalışmalarda sizleri de Derneğimiz çatısı altında görmekten büyük onur ve mutluluk duyarız.

Bu duygu ve düşüncelerle yeni yılınızı kutluyor, size ve aile fertlerinize sağlık ve esenlikler diliyorum.

Ahmet Sandal
İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği
(İKTA-DER) Başkanı

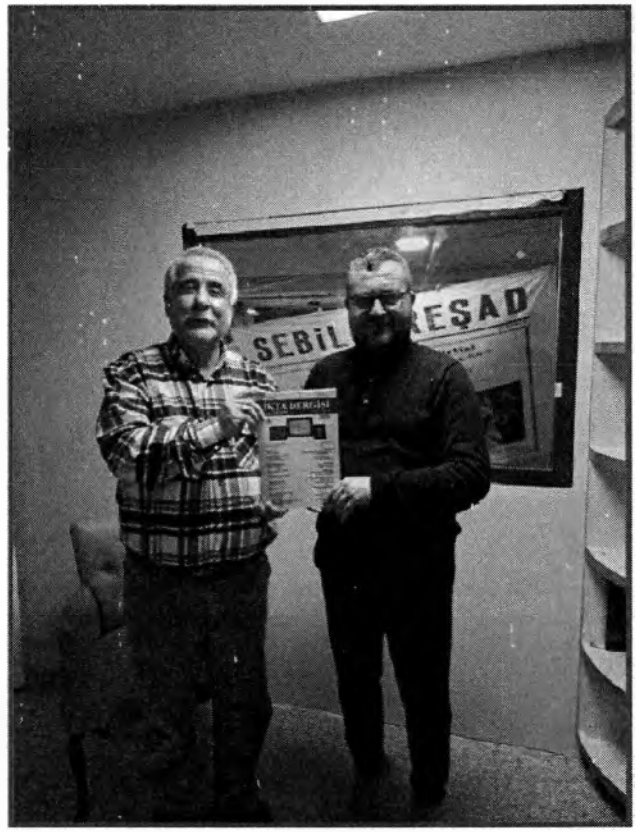

Ben bu buluşmayı "Baba ve Oğul" buluşmasına benzetiyorum. Sebilürreşad babadır, İKTA Dergisi evlattır. Üstadımız merhum Mehmet Akif ERSOY'un Osmanlı Devleti yıllarında çıkarttığı ve halen de yayınlanan Sebilürreşad Dergisi'nin Ankara'daki merkezini ziyaret ederek Yayın Yönetmeni Fatih BAYHAN kardeşime İKTA dergisini takdim ettim.

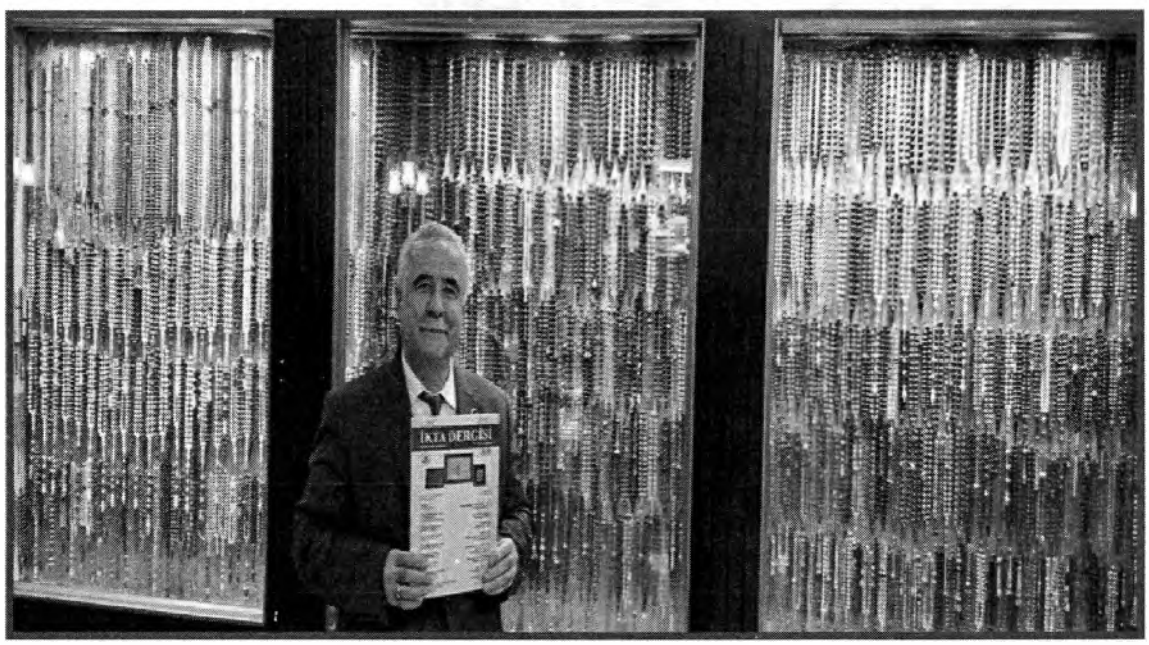

İKTA Dergisini tanıtmak: Mühim!

Güre Cumhuriyet Mahallesi, Orman Kampı Caddesi, No: 2 Edremit/BALIKESİR

0 266 384 60 60

adrinatermal

adrinahotel

adrina
termal hotel
health & spa
★ ★ ★ ★ ★

1) *Kamu Görevlileri Etik İlke ve Kuralları*
2) *İletişim*
3) *Zaman Yönetimi*
4) *İç Kontrol*
5) *Risk Yönetimi*
6) *Sıfır Atık ve Çevre Bilinci*
7) *Afet Bilinci ve Depremden Korunma*
8) *Diksiyon ve Güzel Konuşma*
9) *Protokol Kuralları*
10) *Başlamak ve Başarmak (Motivasyon ve Performans)*
11) *Meslek Etiği ve Kariyer Gelişimi*

İnsan Kitap ve Toplum Araştırmaları Derneği (İKTA-DER) yukarıda belirtilen başlıklarındaki konularda talep edildiği durumlarda eğitici uzman kadrosuyla eğitimler (seminer, panel ve konferans gibi sunumlar) sağlamaktadır.